

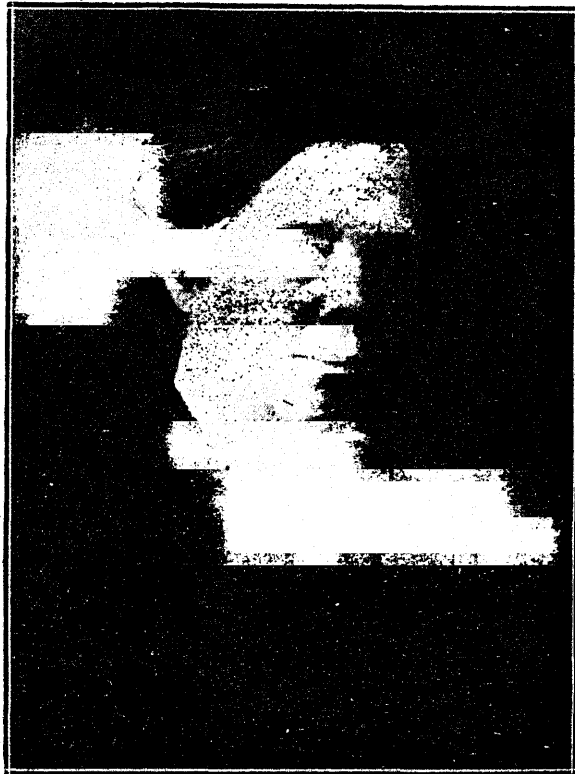
Hind 40 senti

G
M
D
E
R
G

ROMAN

No

21

Luuletaja Anna Haava.

AR
Fr. S. Kesk...
Eesti...
Raamat...

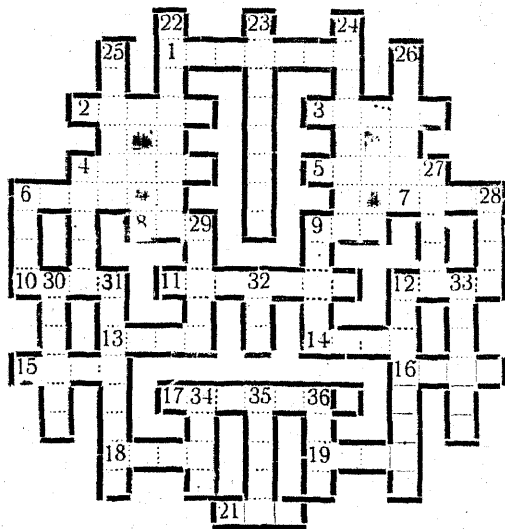
SP
7593

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG”
TALLINN, 1928. A. VII. AASTAKÄIK

Hindmõistatus

Nr. 21 (159).

Seadnud Em. Gutmann.

Sõnade tähendus:

Pahemalt paremale:

1. Ülem elav olewus maa peal.
2. Lapse ja ka iga inimese kaitsewaim.
3. Wabariik Aasias.
4. Wihmahoog, uksehing.
5. Kalapiidja.
6. Plekist wõi papist pisikene nõu.
7. Must lind.

8. Nähtaw weeaur.
9. Ahel, kett kullast.
10. Mehe öde.
11. Maakond wanas Eestis.
12. Awaus seinas, kust kaudu tuleb walgus.
13. Suur weenõu.
14. Õhukene wahenakk.
15. Püha mets wanas Eestis.
16. Maksa eristusaine.
17. Suurem sisemaa jõgi Eestis.
18. Kündmise abinõu.
19. Naisterahwa nimi.
21. Wedel rasw.

Ülalt alla.

22. Einetamise koht seltsimajas.
23. Elawhõbeda ühendus.
24. Nõelaja putukas.
25. Kujunud riie.
26. Mõisamees wanas Eeestis.
4. Lõbahunt.
27. Piits, wiits.
6. Laewa mõõt.
28. Kõrge kitsas puunõu koorekogumiseks.
29. Auk katuse harja otsa all.
9. Kala.
30. Lapse esimene raamat.
31. Weidrik narr mees.
32. Kosutaja õösel.
12. Lõputunnistus
33. Igihaljas puu.
34. Naisterahwa nimi.
35. Kõikide asjade looja.
36. Õhutaoline keha.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, märgusõna all „**Hindmõistatuse lahendus**“ kuni 14. detsembrini 1928 a. Lahendusi võib saata mitu ühes ümbrikus ehk panna „Romaani“ talituse (Müüriwahe t. 16) sissekäigu juures (trepikojas) asuvasse kirjakasti. Lahendajate nimed awaldatakse „Romaani“ nr. 1. (163).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse välja:

1. ÜKS PAAR SUUSKE;
2. A. Jakobson —Tuhkur hobune III.
3. Fr. Tuglas — Hingemaa.

Loosimine on 16. detsembril s.a. kell 2 p.l. talituse ruumes, Müüriwahe, 16, millest palutakse lahendajaid wõtta osa.

„Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 17 (155)

Alates nr. 1, 2, 3 jne. saame järgmise hra Jaan Tõnissoni luuletuse:

45	40	5	10
17	68	39	6
9	44	41	4
33	52		
19	64	21	66
43	46	11	8
31	56	29	54
16	67	18	69
38	7	42	3
34	53	32	51
63	20	65	22
47	2	37	12
57	30	55	28
15	70	61	24
13	48	59	26
35	50		
62	23	14	1
60	25	36	49
58	27		

Ma oma tööd
Tegin üksinda
Ja lõpule need
Viisin üksinda.

Nüüd keset ööd
Seisan üksinda
Ja pimedes teed
Otsin üksinda

Tööd toha sai
Küll üksinda
Tee wõidule lai
Oli üksinda.

Kuid keset ööd
Üksinda
Lõida teed —
Võimata.

Jaan Tõnisson

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU. Zane Grey: Lindprie. — H. Courths-Mahler: Kui farmastus ärkab. — Eduard Sas: Lahutatud naine. — P. Grünfeldt: Süda. — G. V. Brandstetter: Vabatahtlik Robertson. — H. Käger: Sügisudu. — Otto König: Autojuhi tunnistus. — Frédéric Boutet: Naine pallimajas. — Lapsesilmad. — J. O. Curwood Maailma äärel.

Nr. 21 (159)

Nowember 1928

VII aastakäik.

Lindprie.

Ameerika kirjaniku Zane Grey romaan.

14

„No siis ättele ta nimi!“ ütles Poggini kiru-

des. Knell ei waadanud kummalisel wiisil mehele, keda ta kawatsetes paljastada. Ta kummardas Poggini poole

„Buck Duane!“ hõiskas ta äkki kõledalt.

See nimi ei kutsunud silmnähtavalt mingisugust suurt wahet Poggini olekus esile. Kui Knell oma määratsema wiisiga oli tahtnud Poggini kiirele tegutsemisele, lastmisele ärritada, siis näis Poggini palju enam allatuselammitas wihawat, et ta ühes Fletcheriga selle, kõrgist bandiitidest kardetud nime eest oli wastustajaks hakanud.

Knell tegi pausi. Siis lahenes ta näo külm liikumatus kuratlikuks rõõmuks. Ta oli Poggini mingisugusesse keerulisesse olukorda ajanud, mis talle määratut nalja tegi.

„Jah, Buck Duane!“ hõiskas ta. „Rewolwri-kangelane Nueces'i äärest! Üksit hunt! Mees, kes ruutuässast kaks kuuli läbi laskeb. Me mõlemad oleme temast tihti kuulnud — tihti temast ka rääkinud. Näüd seisab ta siin sinu ees Poggini, ja oled Fletcheri uue sõbra eest käemeheks heitnud — Buck Duane eest! — ja tema oleks teid mõlemaid ninapidi wedanud, kui mind ei oleks! Ja mina tean, miks ta siia on tulnud. Tema tahab oma revolwriga Cheseldine kallal katsset teha — minu kallal — sinu kallal! Ah, ära loba midagi! See ja salka as-

tujal! Sa oled ise revolwrimees ja tunned neid. Kas siis sinuiski ei põle alati iha tappa inimest, kes on suurem sinust? Mis oleks meid juht, mis oleks igaüks meist näüd Poggini poolt oodanud? Kas tõmbasid revolwri? Ei! Sa oled kardunud külmas! Ja mispärast? Sellepärast et Duane on tubli pois, milline ja ise heameelega tahaksid olla! Sellepärast, et ta nii suur on ja meile siin ükspäini vastu astub. Sellepärast, et ja tead, et ta revolwriga inet teeb ja sulle su elu armas on! Sellepärast, et sina ja mina ja igaüks meist siin oma eest üksti seisab — üsna üksti! Kui me kõik revolwrid wõtaksime, siis tapaksime ta. Wististil! Aga kes peab algama? Kes tahab olla esimene? Sina mitte, Poggini! Selle jätab ja wähemale mehele, mille. Mii olen ma siis näha saanud, et sina, Poggini, oled argpüks. See on tund, mis tuleb igale revolwrimehel. Buck Duane's oled ja leidnud enesele meistri. Ja, Jumala eest! ma rõõmus-tan, et ma seeford olen sinust parem!”

Ta kähisew, äsfitaw hääle kustus. Knell taganes seltsimehe juurest, keda ta wihkas. Digi woolas tal näol. Ta wärises ja näis olewat lohmetu. Aga temas peitus paatos ja traagiline tõsidus.

„Buck Duane, kas mäletad weel Hardini?“ kähis ta waewalt kuuldawa häälega.

„Jah!“ wastas Duane ja taipas Knelli küsimuse mõtet wälkiresti.

„Sa kohtasid teda, sundisid teda revolwrit wõtma — ja tapsid ta? — Gardin oli minu parim sõber!“

Ta hambad läksid kowasti kokku ja ta huuled tekitasid waid peene joone.

Toas jäid kõik waiaks.

Yga hingetõnne kustus. Sõnadeaeg oli mööda. Pitäl rahuhetkel sirgus Knelli keha pikkamisi. Wäsin kadus. Ta kummardus. Ta silmi loitis loef.

Duane silmitses teda. Dotas. Luges Knelli mõtteid.

Siis lödwenes Knelli lihaste pinewus.

Müüd tõmbas Duane revolwri.

Läbi oma revolwri suitsu nägi ta kaht tulepaela. Knelli kuulid jooksid laste. Karjatades nagu metsloom surmahirmus kukkus ta põrandale.

Duane ei näinud Knelli suremist. Tema silmitses Poggini. See seisis kohkunult, hõnnas-tunult ja wahtis põrandal lamawale seltjimehele.

Fletcher tormas ülestõstetud kätega Duane poole.

„Kasi minema, sina walelik — wõi tapa ka minu!“ ksisendas ta. Ja, käsi ifka päästi hoibes, lätkas ta Duane õlgadega ja kehaga kõrtsi wälja.

Duane kargas sadulasse, andis hobusele kannuiseid ja kihutas minema.

23

Duane läks Fairdale tagasi ja warjas ennaft kuni 23. oktoobrini mequitpöösastes. Need paar päewa näisid temale olewat lõpmatud.

Üks mõte ei aunud temale rahu: tund, mil ta pidi walnistama Ray Longstrethile häbi, lähenes pikkamisi, aga paratamatult. Sel ooteajal õppis ta tundma, mis armastus tähendas ja ka kohus!

Kui odatud päew wiimaks loitis, ratsutas ta kui meeletu kiwist mäekülge mööda alla. Kiwid lendasid, pöösad raskusid. Tema kõrwis laulis torm, mis mitte ei tulnud tuule kahinast. Weel polnud ta kindel, mis pidi ta tegema. Hinge seisuford tegi ta rahutuks. Kas sai tal, täides-tud mõtetest Ray Longstrethile, olema energiat nii tegutseda, kuidas ta pidi tegutsema?

Mitu korda peatas ta ja kihutas siis jälle edasi. Wiimaks jõudis ta ühe kingu otsa. Mitte kaugele sellest seisis tema ees Fairdale selgesti ja rohelistena.

Seda nõhes käis temast tufatus läbi. Ta kargas sadulast ja heitis puude alla pikali. Pääle kõrwetas palawasti; wähematki tuuleõhku polnud tunda.

Seal wõitles Duane wõitluse enefega läbi.

Tema ei olnud enam sama inimene. Miks? Ray Longstrethi pärast. Kiufatus tuli temale neirut naiseks tahta. See oli wõimatu. Kuid see mõte oli wõrgutaw. Duane kujutles enefesele oma kodus. Tema ratsufas läbi puuwilla, riisi ja sifrupil-liroo põldude koju wanasse kenasse tallu, kus pikafõrwalised loerad teda rõõmsa haukumise-ga teretasid, kus naine teda ootas ja temale laste seltis õimelikult naeratades wastu tuli. Wististi olid seal lapsed.

Midagi uut, midagi kummaliselt segaseste-gewat hakkas Duane riimas elama. Lapsed! Ray nende emal Glu, mida üksik wäljatõugatu alati igatses ja iial ei leidnud.

Uga kõige ees ja kõige üle seisis Mac Nelly tahe.

Kõlmu hirm langes Duane hingele.

Üks aga oli kindel: mis ta jõudis — Longstreth wõi Lawson pidi langema. Longstrethi sai wõib olla piirata ja wangistada. Uga Lawsonil polnud mõistust ega enefewalitsust. Tema sai turtsuma kui panter, haaras revolwri ja langes. Selle paratamatusega pidi Duane arwestama.

Kõige selle mõtisklemise järele tundis Duane enefese olewat kibestunud, kareda, wihase ja meeletu selle ülesande teostamisel. Ta peletas unistused eemale. Ray pildi asemele astusid ta isa ja õudse Poggini pildid. Duane tundis põlewat hirmu Poggini-ga kokku puutuda.

Umbes kella ühe ajal ratsutas Duane Fair-dali.

Tänawad olid suuremal osal tühjad.

Ta otsis Frank Mortoni ja Si toa üles ja leidis nad mõlemad olewat rahutud, rõhu-tud ja pelglikud. Kuid nad ei teadnud weel midagi tema tegudest Ordis. Ütleisid, Longstreth olla kodus. Wõimalik, et ta koju jõudis, ilma et midagi oleks teadnud Duane ütles meeste-le, et nad linmas walnis olgu, kui ta neid wajak.

Siis läks ta kofusurutud hambail teele Longstrethi maja poole.

Ta läks puude ja pöösaste wahelt läbi. Weranda lähedale jõudes kuulis ta wihaseid häält, mis talle tuttawad olid. Longstreth ja Lawson olid jälle tülis. Duane uskus oma õn-netähese. Tal polnud weel kindlat plaani, aga ta peaaegu oli walnis sajale wälkfiirele teole. Parema tahtis ta ise hädaohus olla kui Longstrethi tappa.

Meheid olid werandal.

Duane lookles pöösaste ääre lähedale. Seal kükitas ta maha ja ootas parajat juhust.

Longstreth nägi wälja murelikuna ja kurwana. Ta oli westiwäel ja wõõta. Müüri ääres laual seisis revolwer.

Lawson oli punane ja tursumud. Ta õhetas

ja higistas joomisest, oli aga sel hetkel vaikne. Ta avaldas meeleheitja mõju, kes äärmusmuksule aetud. Aga aimdusti polnud tal mingisugust.

„Mis uudist sul siis on? Minu tunnetest ei tarwitse sa küsida,“ ütles Lawson.

„Ray tunnistas, et teda huvitab ratsapolitseinik,“ ütles Longstreth.

Duane armas, et Lawson rabanduse saab. Ta kael tuisus ja ta rebis oma pehme laeluse kallal.

Rülmalt ja kannatlikult ootas Duane oma juhuist ja hoidis oma tunded nagu kruustangide wahel.

„Mis on siis sinu tütrele ratsapolitseinikuga tegemist?“ küsis Lawson pahaselt.

„Tema armastab teda ja ratsapolitseinik armastab Rayd.“

Duane mõtles enese Lawsoni asemele. Longstrethi väljendus oli nagu wembla hoop. Kas kõneles ta tõsiselt? Mis mõte tal oli?

Siis leidis Lawson jälle oma hääle. Kirus Rayd, kirus Longstrethi, kirus ratsapolitseinikku.

„Neetud, omakasupüüdja narr,“ kisendas Longstreth kibedas põlguses. „Ei mõtle muud, kui ainult enesele.“

„Pärgel sinuga,“ hüüdis Lawson meeletult. „Mina tahan tüdrukut omale wõi keegi ei pea teda saama.“

„Sina ei saa teda ialgi,“ wastas Longstreth lõikawalt. „Nii tõesti kui Jumal mind aitab, ennem amaan ma ta ratsapolitseinikule naisjeks kui sinule!“

Kuna Lawson alles selle uue hoobi all tuisus, kummardas Longstreth tema poole, wiha ja põlgus näol.

„Lawson, sina oled minuist selle teinud, kes ma olen,“ jatkas ta. „Olen sind toetanud ja kaitsnud. Sina oled öieti Cheseldine — kui kord pean tött rääkima. Müüd on kõik otjas. Mina jätan sinu maha. Ma olen valmis!“

„Teie olete mõlemad walmis!“ kisendas sel hetkel Duane kõnehäälega ja kargas pöösaste wahelt välja.

Longstreth taipas kohe, mis Lawson ei taibanud. Ta nägu muutus tuhkhalliks. Lawson aga kisendas metsikult, kõledalt:

„Mis sina tahad?“

Wärisedes ja waewaga, ometi täiesti ennaist walitsedes, tõstis Duane oma pahema käe ja käänas oma westi lahtise nurga kõrwale, nii et hõbedane ratsapolitseinikumärk nähtawale tuli.

Lawson hakkas kui koer huluma. Meeletus, metsikus wihas kahmas ta kõrkisid käsi rewolwri järele.

Duane paugud takistajid teda seda tegemaist.

Aga eme kui Lawson koku warises ja oma rewolwri lastis kuffuda, kargas Longstreth tema warju, heitis oma pahema käewarre tema ümber, rebis walgufiirisel rewolwri Lawsoni krampunud sõrmede wahelt. Surmukehaga kattis ta ennaist.

Duane nägi tuld ja suitsu, kuulis pauke ja tundis pistet pahemas käewarres. Teda tabas löök ja wiskas ta peaaegu pikali. Löögile järgnes teine kuum põletus. Duane uskus, et ta süda lõhkes, aga ta mõistus jäi selgeks ja karmeks.

Ta kuulis, et Longstreth Lawsoni rewolwrit liigutab, kuulis, kuidas tühjad ketsad kõrisesid.

Rewolwer oli tühjaks lastud.

Longstreth kirus ja kaksus surmud laua juurde lohistada, kus ta oma rewolwer seisis. Aga et ta ei tahtnud ennaist katmata jätta, siis käis see ta jõuist üle. Ta kummardas ja wahtis Duane poole Lawsoni rippuwa käe alt. Duane nägi ta filmi, milles luist tappa seisis. Ta oleks wõinud lasta, aga ta ei teinud seda. Kuid hetkel, mil Longstreth surmukeha maha lastis kuffuda ja laualt rewolwri tahtis kahmata, hoidis Duane ta oma rewolwriga paigal ja hüüdis temale läbitungiva häälega:

„Jäta rewolwer paigale wõi Jumala eest, ma lasen su maha!“

Longstreth seisis kolm sammud lauast eemal, mille peal rewolwer lamas. Ta mõetis kanguist. Kahmas ta rewolwri järele, siis oli Duane sunnitud teda maha lastma.

„Longstreth!“ hüüdis Duane. „Mäng on otjas. Teie olete walmis! Mõttele oma tütrele! Mina kingin Teile elu. Tahan katjuda Teile ka wabadust muretjeda ühe tingimusega. Ray päraist! Teie olete üfji. Morton ja teised mehed tulewad mulle appi. Andke allal kui minu ettepaneku wastu wõtate, siis kingin ma Teile elu. Wõimalik, et suudan Mac Nelly nii kaugele wiia, et ta Teid lases wabalt Teie maale maale tagasi minna. Minult Ray päraist! Tema elu, wõib alla ka ta õnn wõib saada päästetud. Ruttu, mees! Teie wastus!“

„Ja kui ma seda ei tee?“ wastas Longstreth tumedalt.

„Siis lasen ma Teie seal, kus seisate maha. Teie ei jaks kättki liigutada. Teie sõna wõi surm! Ruttu, Longstreth! Olge mees! Ray päraist! Ruttu! Weel sekund aega ja ma lasen!“

„Hea küll, Buck Duane! Ma amaan oma sõna,“ ütles Longstreth ja wajus pikkamisi toolile. Wõorastades silmitjes ta werist plekki Duane öla küljes.

„Sealt tulewad tüdrukud,“ hüüdis ta äkki. „Kas aitaksite mind Lawsoni tuppa kanda? Neomad ei tohi teda näha.“

Duane waatas alla öue. Preili Longstreth

ja Ruth tulid ruttu, filmanähtavas rahutuses. Meestel läks korda Lawsoni tuppa tõmmata, enne kui neid teda jõudsid näha.

„Ega Te ometi raskesti pole haawatud, Duane?“ küsis Longstreth.

„Ei usu!“ vastas Duane.

„Mul on kahju! Oleksite võinud mulle seda warem ütelda! Meetud Lawson! Mäti olen ma tema peale komistanud!“

„Aga müüd wiimast korda, Longstreth!“

„Ja ma oleksin Teid veel nii kaugete ajamud, et minu oleksite maha lastanud. Ja müüd tuleb Ray! See on pahem, kui revolwri suhu wadata!“

„Müüd on see paha, aga ma usun, et see hästi lõpeb.“

„Kas tahate mulle meelehead teha, Duane?“ küsis Longstreth kohmetult.

„Jah.“

„Laske Ray ja Ruth uskuda, et Lawson Teie peale lastis. See pole ju tähtis. Minu endine elu tuleb jälle minu juurde tagasi, Duane. Ta tuleb. Ta on jälle siin, kui Ray siia sisse astub. Ja, Jumala eest! Ma wahetaksin heameelega Lawsoniga, kui wõiksin!“

„Mul on hea meel, et nii räägite,“ vastas Duane. „Tehtud. Oleme rääkinud. Lawson haawas mind — see jääb meie wahese.“

Sel hetkel astusid Ray ja Ruth werandale.

Duane kuulis kaht tasast kiljatust ja nägi kaht kahwatamud nägu.

Ray astus tema juurde, tõstis oma warijewa käe ja osutas werele ta rinnal. Rahwataimult ja keeletult waatas ta isale.

„Jsa!“ hüüdis ta ja ringutas käsi.

„Kra lange minestusse,“ ütles Longstreth kähjewa häälega. „Teile mõlemale on julguist veel tarwis. Duane ei ole raskesti haawatud. Floyd on surinud. Tema revolwer tabas Duane. Mina andsin enese alla. Duane on minu päästja. Mina jaotan oma waranduse, annan tagasi, mis ülekohutusest olen saanud, ja lahkun Teksast. Duane ütleb, tema ehk suutwat mulle Mac Kellylt wabaduse nuretseda: sumpärast, Ray!“

Neiu seisis ja taipas lunastust. Ta filmad lehwisid isalt kurwalt Duanele.

„Sellest peate jagu saama,“ ütles Duane temale. „Arwasin, et asi Teile halvasti lõpeb. Ometi elab Teie isa. Ta jõuab sellest üle. Arwan, et wõin temale siunitada ja löestada, et ta wabaks lastakse. Wõimalik, et see lugu Louisianas tuttawaks ei saa. Tekkas on ju Teie wanaasi kodumaast kaugel. Isegi San Antonios ja Austinis ei küsita mehe minewikust palju. Siin metslikul piirimaal on raske wahet teha karjastwataja ning karjarööwli wahet. Kuulsin

ford üht tuttawat karjastwatajat ütlemat

„Meie kõik oleme pisut rööwliametit pidanud. Teie isa on siia wälja rännanud ja temal on õnne olnud. Siis sattus ta pahade inimestega kokku, ja see ei tarwitsemud jügugi ebadiglane asi olla, mille tagajärjel ta nende kätte sattus. Pole mõtet juuksekarwa poolitada ja kohut mõista tsiwiliseeritud maailma diguse ja kõlbuse põhjal. Et iseennast kaitsta, sidus ta mehed enese külge. Siis ei jaksanud ta neid enam ehjas hoida, waid oli nendega seotud heas ja kurjas. Tema oli nende juht, sest et ta neist kõige tugewam oli. Aga põhjalikult waadates oli jalk temast tugewam ja juhtis teda. Nii mäsiti ta pahadesse asjadesse ja isegi revolwri-laskmise. Milles teda ka süüdistatakse, ma usun, ta oleks võinud ometi veel lõpnata palju pahem olla.“

24

26. oktoobri hommikul ratsutas Duane sel ajal, mil ta veel hommikufele rongile wõis jõuda, Bradfordi. Haam ei takistanud teda tõsijelt Tema seltsis wiibis veel Granger Longstreth, tema wang, ja ka Ray ning Ruth ei ei olnud tahtnud maha jääda. Nad kõik lahkusid Fairdalest igawesti. Longstreth oli kõik oma waranduse jätnud Mortonile, kes selle nii pidi ära jaotama, kuidas tema ja ta seltsimehed arwasid selle õige olewat.

Duane oli Fairdalest oma saatjatega õdesel lahkunud, oli esimestel hommikutundidel Sanderstonist läbi tulnud ja jõudis Bradfordi määratud ajal.

See hädaohtlik hommik leidis Duane wältselt rahulikuna, seesmiselt erutatuna. Ta ei suutnud küllalt ruttu Walverdesse jõuda. Kas wiibis kapten Mac Kelly oma ratsapolitsiimekkudega juba seal, nii kuidas Duane seda oli nõudnud?

Itka jälle tõi kirj temale päewitunud Pogini pildi filmade ette. Ta oli kumid ja nõadalad ja kuud oodanud, kannatlikult ja rahulikult. Müüd polnud tal enam kannatust. Weduri wile tegi teda närwiliseks. Sõit kiirrongil oli tema arust liig aeglane.

Duane ei jõudnud ega kärsinud wagunis Longstrethi ja teiste reisijate wastas istuda. Sellepärast wahetas ta oma koha platsiga wangi taga. Jutt ei sobinud. Longstreth istus noruspäi, silgawas mõttes. Neid istusid ta kõrwal; nad olid kahwatud, aga kindla meelega.

Sõidu wiimalel poolel filmikes Duane maanteed, mis raudteega kõrwuti, kord lähemal, kord kaugemal jooksis. Kui rong umbes kakskümmeend miili Walverdest kaugel oli, nägi ta jalka ratsanikke, kes idapoolle ratsutasid.

Weri wafardas tal oimukohtabel. Ta uskus ära tundwat Boggini ja ta sijemus krampus. Kas seal ei olnud Blossom Kane oma sileda poisinäoga, musta habemega hiiglane Boldt, Panhandle Smith oma punase kistliku näoga ja Jim Fletcher? Siis oli seal weel keegi, keda ta ei tunnud. Kas see ei olnud Knell? Oh ei, selle oli ta ju maha lastnud.

Ta kummardas üle pingi ja puudutas Longstrethi:

„Waadake!“

Uga Longstreth-Cheseldine oli neid juba näinud.

Rong lendas mööda.

Ratsafalk kadus silmist.

Sõnagi ei räägitud enam, kuni rong Balverdesse jõudis.

Mad läksid wagunist wälja ja neid järgnesid — nagu harilikud reisirjad. Wakkal oli suurem kui Bradfordis ja rongi jõudmine tekitas elawat liikumist.

Duane pill lehwis uuriwalt üle mägede ja peatus mehel, kes talle näis olevat tuttaw.

Ka mees silmitses Duane pilguga, mis ütles, et ta teda tundis. Uga ta ootas nähtawalt märki wõi osutust. Siis tundis Duane ta ära. See oli Mac Nelly siledaks aetud lüuaga, ja wurrudeta nägi ta palju uoorem wälja.

Nüüd ruttas Mac Nelly teretades Duane juurde. Tema uuriw pill lendas Longstrethile.

„Olen rõõmus Teid näha!“ ütles ta ruttu, heitis aga pisut rahutu pilgu härrale Duane kõrwal.

„Mac Nelly!“ sosistas Duane, „andke härra Cheseldinele kätt!“

Ratsapolitseinikkude kapten seisis hetke aega tarretult. Uga ta nägi Longstrethi kärnast liigutust ja wõttis pisut kohmetult wäljasirutatud käest kinni.

„Kas on mõned Teie meestest waksalis?“

„Ei, nad on linna.“

Longstreth läks rahulikult, nagu oleks ta mõne tuttawaga läinud einela. Neid olid waitseid. Mac Nelly käis nagu uuenäos. Niimiski sõna ei wahetatud hull aega.

Duane märkas üht suurt maja ühe peatänamea nurgal. Suur silt seisis sellel. See oli pank, mida täna taheti paljaks rööwida. Selle ligidal seisis wõõrastemaja.

„Paar minu meest on siin,“ ütles Mac Nelly, „Me jaotajime mehed laiali.“

Mad läksid üle tänawa ja astusid läbi wastuwõtutoa saali. Seal palus Duane Mac Nellyt, neid eratuppa juhtida. Sõnalausumata tegi kapten jeda. Kui nad kõik toas olid, pani Duane ukse kinni. Ta tõmbas sügawasti hinge, pööras teiste poole.

„Ratsugu daamid nüüd oma elu mugawaks teha. Breili Longstreth, ärge nuretsege midagi.“

Siis pööras ta kapteni poole.

„Mac Nelly, see daam on selle tütar, keda ma Teile toin, ja see siin on tema õetütar.“

Siis teatas ta lühidalt Longstrethi loo. Ta ei salanud midagi, ei olnud ta wastu aga ka mitte wäiklane. Ta lõpetas:

„Kui ma Longstrethi juurde läksin, oli mul kawakus teda tappa wõi talle teatud tingimustel wabadust pakkuda. Tema tütre pärast walisin ma wiimase tee. Tema on juba kõigest oma warandusest loobunud. Ma usun, et ta tingimused täidab. Tema lahtub Teisest ja ei tohi enam iial siia tulla. Nimi Cheseldine on olnud saladus ja nüüd kustub ta.“

Paar hetket hiljem järgnes Duane kapten Mac Nellyle saalitaolisesse tuppa, kus hull mehi lugedes ja suitsetades istusid.

Mac Nelly andis neile märku:

„Poisid, siin ta on!“

„Kui palju mehi Teil on?“ küsis Duane.

„Wiisteisikümmend!“

Kapten oleks ratsapolitseinikku kaelustanud, kui Duane näol ei oleks wiibinud meeletust. Ta õhetas, wehkis, kogeles ja oli kõnelemiseks liig ärritatud. Tema ratsapolitseinikud tungisid tema ümber nagu jahikoerad, kes nõbride otsas kisuwad. Mad rääkisid kõik korraga, ja sõna, mis nende jutus ifka jälle kordus, oli: „Põlatu!“

Mac Nelly lõi rusikaga peosse.

„Küindraladjutanti tabab rabandus. Ruber-nerile ei tee me wõib olla meelega, aga ta näeb kord, mis ratsapolitsei teenistus on. Kuidas Te sellega ometi hakkama saite, Duane?“

„Kapten, tööst pole weel, pole weel weeraiditki tehtud. Nõwolisalk läheneb maanteed mööda. Mad tulewad linna — täpselt kell pool kolm.“

„Kui palju neid on?“ küsis Mac Nelly.

„Boggin, Blossom Kane, Panhandle Smith, Boldt, Jim Fletcher ja weel üks, keda ma ei tunne. See on Cheseldine meeste kooretikt. Bean kihla, kõige karmem ja kurejem selts, kellega meie ratsapolitseinikud iial kokku puutumud.“

„Boggin on kõwa pähkel. Olen tema tegudest palju kuulnud, sestsaadik kui Balverdes wiibin. Teie ei rääkinud Knellist. Kus on Knell? Räägitakse, olla pooleldi poisitene, aga täielik kurat.“

„Knell on surmud!“

„Aa!“ ütles Mac Nelly tasa.

Siis muutus ta asjalikuks ja külmaks.

„Teie wõtate täna juhtimise oma kätte, Duane. Mina olen waid ratsapolitseinik Teie käsu all. Meie seisame kõik Teie käutuses Usaldame Teid pimesti. Tehke ruttu oma plaanid,

et saate peale hakata, ja poisid, kes siin pole, nende kohtadele seada."

"Teile on ometi selge, et pole mõtet Poggini, Ranet ja teisi vangistada?" küsis Duane.

"Ei. See pole mulle veel selge," vastas Mac Nelly pisut ällatatumult.

"Nende poistega pole see võimalik. Niipea kui nendele vastu juhtume, lasewad nad, ja nad lasewad ruttu ning hästi. Pogginiil revolvrilastmisest võistlejat ei ole. Tema tuleb ruttu maha lasta. Teised samuti. Nad kõik on kurrjad, meeletuolikkud poisid, ei tunne vähe-matti hirmu ja lasewad kui wälk."

"Hea küll, Duane. Siis võitlus. Poisid ootavad seda ja niidugi meeskult. Ja nüüd tulge oma lahinguplaaniga lagedale!"

"Mitage iga tänawa nurgale üks mees, just linna äärde. Nad peitku enda sinna ära, et, kui bandiidid meie käest pääsewad, neid tarwiliku lastmisega vastu võtta. Ma olen pangamaja hästi üle waadanud. Tema asend on meile meie otstarbeks hea. Mitage neli meest operatsioonisaali peale, neli afende juurde, iga afena juurde kaks. Nad hoidku endid tantju alguseni warjus. Nad seisku seal selles puhuks, kui bandiidid enne pankatungimist midagi märkawad. Teised mehed peitku endid pangas leti taha. Minge nüüd kohe pankat ja ütlege pangameestele, mis wajalik. Nad ei tohi pankat sulgeda. Meie wajame nende abi. Nad wiigu kuld ja raha kindlasse paika, pangaametnikud ja kassapidaja olgu oma pultide juures, kui Poggini panga ette ratsutab. Tema wahib enne sadulast tulekut pankat sisse. Meed poisid ei ekfi. Peame olema neist kawalamad, kui me ei taha laotada. Kui pangamehed asja teawad, siis jaatke oma mehed sinna — ükskhaawal. Mitte rutata, mitte äremuust ihmutada, mitte midagi ebaharilikku teha, see wõiks panga peale tähelepantu juhtida."

"Hea küll! Kõik on hiilgawalt wäljameldud. Ja nüüd ütlege mulle: kus tahate Teie oodata?"

Duane kuulis Mac Nelly küsimust, jäi mõtlikuks ja seisis norus peaga.

"Kus tahate Teie oodata?" küsis Mac Nelly pisut ägedamini peale.

"Mina ootan ees — just ukse peal!"

"Miks?" küsis kapten.

"Poggini" — Duane rääkis üsna pikkamisi — "Poggini kargab esimesena sadulast ja tuleb kõige ees. Tema kannul tulewad teised. Nad tulewad aegamööda, kuni sisse jõuawad. Msi on nii: nad ei tohi täiesti sisse jõuda, sest sel hetkel, mil nad sees on, tõmbawad nad revolvruid, ja see tähendab mõnele surma. Kui suudame, peatame nad juba läwel."

"Aga kuhu Teie enese peidate?" küsis Mac Nelly.

Peitmal

Seda mõtet ei olnud. Duanele veel tulnud.

"Seal on lai ukse," seletas kapten, "mingisugune ümmargune koda, eesruum trepiga, mis wiib operatsioonisaali. Selles eesruumis on ka üks ukse, mis wiib kuskile käiku. Sinna wõime mehed peita ja seal wõite Teiegi olla."

Duane waitis.

Mac Nelly sai närwiliseks.

"Teie ei tohi ilmaaegu hädadohtu otsida. Kas ei taha Teie meie seltsis enast ära peita?"

"Ei!" See sõna murdus Duane rinnast.

Mac Nelly tardus, aga ta näost lehmis üle arusaamine.

"Mina ei saa Teile täna käskusid anda, Duane," ütles ta otustawalt, "wõin Teile ainult nõu anda. Kas tarwitsete veel rohkem hädadohtu oma peale võtta? Olete seni juba kõige enam teinud. Olete enese armuandmise tuhatfordfekt tasunud. Olete enese ise lahti ostanud. Kuberner, kindraladjutant, kogu maa tõuseb ja austab Teid. Teie ei ole enam lindprii, Teie olete waba kangelane. Mäng on otsas. Meie tapame need bandiidid wõi nii palju neist, et nende wõim lõpeb. Küsin Teilt kui ratsapolitseinik: kas tarwitsete enam hädadohtu oma peale võtta, kui Teie kapten?"

Jlka veel waitis Duane. Ta oli nagu kabe jõu wahetele riivi pandud. Woog tormas ta kallaste wastu ja tahtis teda wallata. Witi-maks leidis ta siemine mina hääle.

"Kapten, Teie tahate selles asjas ometi kindel olla?"

"Niidugi!"

"Olen Teile juhitanud tee. Mina ükski tunnen sedasorti mehi, kellele peame wastu astuma. Mis ma tahan teha wõi kus ma seisjan, seda ei oska ma Teile veel ütelda. Sellistel kokkupõrgetel otustab filmapill. Aga ma olen kohal!"

Mac Nelly laotas käsi, waatas abitult oma uudishimulistele ja osawõtlikkudele politseinikkudele ja raputas pead.

"Nüüd olete oma töö teinud — olete neile lõpku ülesseadnud — kas on see kummaline ülespidamine Teie poolt õige preili Longstrethi wastu?" küsis ta sumbutatud häälega.

Nagu suur puu, mille juured katki rainutakse, wärises Duane. Ta waatas üles, nagu oleks ta mõnda waimu näinud.

Galastufeta jatkas Mac Nelly:

"Teie wõite selle preili wõita. Oh Duane, mind ei suuda Teie peita. Märkasin seda kohe. Wõideldge meie kõrwal, warjake endid nagu meie — ja pärast wõitlust minge teema juurde."

Teie olete oma ratsapolitseeriku kohuse täitnud nagu ei keegi teine. Teid wallandatakse auga ja Teie saate olema waba ja õnnelik mees. See neiu armastab Teid. Seda nägin ma tema silmist. Tema on — ”

Metsiku käelikutusega loikas Duane tema jutu kätti.

„Küllalt. Olen waluis,“ ütles ta tumedasti. „Mina tegin plaani. Kas olete sellega nõus või pean ma Pogginiile ja ta salgale ükspäini vastu astuma?“

Mac Nelly ei suutnud wandesõnu tagasi hoida. Ta wiskas käed lootusetu osutusega õhku ja silmitses Duane't sügawa kahetsusega.

Siis andis ta ratsapolitseerikule märku.

Duane jäi üksi.

Weel iial polenud ta waim olnud nii kiire ja selge. Weel iial polenud ta oma loomu efektiivsuses nii ruttu kohanemid. Tema saatus oli Pogginiile vastu astuda, enne kui kellelgi teisel jaks võimalus oli. Siiti Pogginiile ja siis — teistele. See oli tema kiwitindel, kõikumata otsus.

Misparast?

Siis tuli arusaamine. Sel hetkel ei olnud ta enam ratsapolitseerik. Mis oli teenistus? Mis oli riik? Mis oli seltskond? Mis tsiviiltsahhoon, mida ta kurjategijate vastu pidi kaitsema? Sõnad, sõnad, sõnad!

Pogginiit tahtis ta tappa, Pogginiit, Pogginiit! Ja iseloomustaw oli, et ta isegi teised unustas. Tema oli Buck Duane, rewolvrimees, rewolvririkütt, rewolvrifangelane — kirgline ja hirmus. Ija weri, see süinge, meeletu hullus, ema tahe, pioneeride kange, taltsutamata tahe — tõusis temas! Ta oli ja jäi, mis põlatu elu meeskud aastad temast teinud — rewolvrimees. Seda taipas ta nüüd — kibedalt ja lootusetu. Ta oli uskunud, et suudab selle tungi tappa, hauda matta, et tondid teda iial enam ei piinaks — ometi mäsfas ta temas weel ikka!

Nüüd murdus ta esile, pahemini, wägewamini kui iial enne! Duanele oli see arusaamatu. Aga seal ta seisis ja walikut ei olnud. Ta tundis enese olewat mõrtsuka. Tema hing oli paljas — Raini hing. Ta oli hullunud, kadunud. Seda ütles ta enesele, seda tunnistas ta. Ometi ta hinge põhjas, mida ta wihkas, wabises mõte Ray Longstreth'ile.

Siis tuli hirm. Ta ei jaksanud sellel kokkupõrkel kõiki juhtumeid walitseda. Kõik oma kiire ja surmawa wõimise ja oskuse pidi ta loomdama Pogginiile — võib olla tagajärjekalt, võib olla ka iimaaegu. Aga Pogginiit taga tulid teised head kütid. Neid ei suutnud ta silmas pidada. Ta pidi sellega arwestama, et selles wõitluses otja jai.

Ometi oli see temale üks kõik.

Aga ta armastas Rayd. Igatses tema järele. Ja neiu iludus, tuli, palumine — kas oli see kõik waid selleks, et teda piinata?

Siis awanes üks ja Ray Longstreth astus tupp.

„Duane,“ ütles neiu õrnasti, „kapten Mac Nelly saatis minu Teie juurde!“

„Aga Teie ei oleks tohtinud tulla,“ wastas Duane.

„Müüpea kui ta mulle kõik jutustas, oleksin ma tulnud, kas tema seda oleks tahtnud või ei. Mul polenud weel mahti Teid tänada. Ma tänan Teid nüüd — sügawast südamest. See oli Teie õiline. Minu isa on nagu rabatud ja saab pidama oma sõna. Aga, Duane, mulle beldi, et ma pean ruttama, ja nüüd wiidan ma nii omakasulikul aega.“

„Minge nüüd ja jätke minu. Teie ei tohi mind pehmeks teha nüüd, mil mul nii meeletlik mäng on lõpetada.“

„Kas peab see siis tõesti olema nii meeletlik?“ jostistas neiu ja tuli just tema juurde.

„Jah! Teisiti on wõimatu!“

Duane oli kindel, et Mac Nelly selle neiu siia oli saatnud tema meelt muutmaks. Aga ta tundis, et neiu ka ise oma südame tungil oli tulnud. Ta filmad olid tumedad, tähelepanelikud ja ilusad.

„Teie tahate siis meeletut hädaohu enesele wõtta?“ ütles ta. „Palun, ärge tehke seda. Teie ütlesite, et mind armastate, ja mina, Duane — ah! — kas Teie ei tea —?“

Pehme hääl, sügaw ja magus nagu wana laul, kogeles, katkes ja kustus.

See käis Duane'st läbi.

Ta halwatus mõtted kohnusid.

Neiu liigutas ennast, sirutas kae wälja ja ta filmade ime uppus pjaratesse.

„Mu Jumal, Teie ei wõi ju mind armastada!“ hüüdis Duane.

Neiu sirutatud käed puudutasid teda.

„Ma — armastan — sind!“

Ta puhkas Duane rinnal.

Duane pigistas ta oma südame najale. Neiu soojust tundes ja tema käte puudutamisel kadus hirmus hirm tema südamest. Ta tundis neiu, ja sel hetkel oli see wõim wägewam kõrgist deemonitest, mis teda waldasid.

Ta hoidis neiu ümbert kinni, nagu oleks see olnud ta hing, ta maine tugewus ja taewalik lootus. Rahkluste wõitlus lakkas. Ta wõitis mõistuse tagasi. Kirjeldamata magususe küllus waldas ta. Range kui raske waim, sügaw kui loodus, suurepärane ja hirmus kui päikese kiired sellele, kes kaita on rüümanud pimedas.

Ta oli olnud wäljatõugatu, rahutu rändur,

mees, kes oli kaotanud iseenda! Lõpmatut wererada mööda oli ta rännanud, kui inimeste surmaja, kui põgeneja, kelle hing kõige muu vastu lufus oli peale palja tungi elada tundes lootuses. Nüüd, selle naisega rümal, tema paisuw riind ta südame najal, sel ülestõusmise hetkel paendus ta rõõnutorni käes, mis ainult sellepärast võimalik oli, et ta nii palju oli kannatanud.

„Kas ja mind siis tõesti pisut armastad?“ fofistatas ta kartlikult.

Ta kummardas Ray kohale ja waatas sügawasti ta niiskesse silma.

Neiu sunst tuli tasane naer, pooleldi muksumine, ja ta pani oma käewarre Duane kaela ümber.

„Pisut? Oh Duane! Kui wägal!“

Nende huuled kohtasid esimeses suudluses.

Neiu sun magusus ja tuli olid Duanele nii uued, nii kummalised, nii aruldased, nii wastupanematud. Ta tundis põlatu armastusenälga.

Ja alistus sellele kehastlähistuwale filmapiigule.

Neiu tuli talle wastu, andis suudluse suudluse eest, wajutuse wajutuse wastu. Ta nägu hõõgas. Ta filmad läksid kiini, kuni ta kirg ja jõud oli wälja jagatud. Siis wajus ta Duane õla najale tagasi.

Duane uskus äkki, et neiu langeb minesusse. Ta aimas, et neiu temast oli aru saanud ja et ta temale midagi ei oleks teelanud, ifegi mitte oma elu. See oli ta wallanud. Ja ta tundis tahetjewat walu, et oli olnud nii äge.

Siis toibus neiu jälle, pigistatas enese weel kõwemini ta rinnale ja nõjatas, nagu tema poole üles pöördub, tema rümal.

Duane tundis ta käsi, pehmeilt, aga kõwasti nagu terast sammekindas. Ta tundis neiu rüma soojust ja tõusmist, ja wärin käis taht läbi. Ta katsus emast tagasi kõnnata, aga neiu keha järgnes temale ja surus emast weel kõwemini tema najale. Neiu waatas tema poole üles ja suudis teidagi temale waatama. Nii ilus oli ta nüüd: punahuuksed pisut awatud, filmad säramas. Aga see polnud kõik. Kirg, allasurutud tahe ja sügaw ning wõimas naiselik otsus paisisid ta näost.

„Ma armastan sind, Duane!“ ütles ta. „Minu pärast käi mõistuse järele ja ära astu bandiidile mitte näo ette. Sinus peitub midagi

metfikut. Walitse selle üle, kui ja mind armastad!“

Duane jäi äkki nõrgaks, ja kui ta neiu jälle käte wahetele wõttis, oli tal waewalt jõudu teda oma kõrwale istmele tõsta. Neiu näis olewat rassem kui ta kaalus. Ta wahu oli läinud. Ta nuttis, wärises, wabises. Ta põsed olid palawad ja märjad. Ta käed wõtsid ta ümbert kiini. Ta tõstis oma suu tema poole ja fofistatas.

„Suudle mind!“

Neiu tahtis teda pidada, teistele mõtetele pöörduda.

Duane kummardas allapoole.

Neiu käewarred wõtsid ta ümbert kiini ja tõmbasid ta oma lähedale.

Duane suudles teda, pigistatas filmad ja ei jaksanud enam pead tõsta. Ta istus liikumatult, pimedalt, abitud, mäsitud pehmesse, magusasse pimedusse — Neiu suudles teda — lõpmata pikk suudlus — wõi oli neid tuhat.

Duane ei saanud emast wabastada. Ta andis neiu huultele ja kätele järele, silmitses teda, tajus talle ta õrnused tahtmatult ja sai ta mõttest aru. Tema magusus nõibus teda ja ta kadus peaaegu sellesse.

Seda siis tähendas ühe naise armastus!

Metfikud aastad olid ta noorusarmastuse, mida ta wõib olla tunnud, kustutanud. Ja see oli nüüd, millest ta pidi loobuma — kõik see armsuse ime, see kummaline tuli, mida ta kartis ja mis teda õnnestas, selle eluseltiklise, teda ta piinatud hing sügawuses tundis. Jial polnud ta selle hetkeni naise täiest tähendusest mehele aru saanud. See tähendus oli kehalik — elawa, armastawa keha ime — ja hingelik, kuna ta taipas, mis õnnelikul asjaolul tema ees oleks olnud — elu täis häid tegusid sellisele naisele.

„Ära mine, ära mine!“ kisendas Ray, kui Duane äkki jalule tõusis.

„Pear! Ela hästi, armsam! Pear meeles, et ma sind olen armastanud!“

Ta wabastas enda Ray käte wahelt ja astus tagasi.

„Ray — armsam — ma usun, et tulen tagasi!“ fofistatas ta.

Ta jõudis ukse juurde ja heitis wiimase läbitungiwa pilgu Rayle, neiu walget, kurwade filmadega nagu oma mälusse haarates.

„Duane!“

(Järgneb.)

Chlorodont

¼ tuubi Kr. 1.— ½ tuubi Kr. —60

hambapasta

kõrvaldab halwa hingeõhu.

Kui armastus ärkab.

Saksa kirjniku H. Courths-Mahler'i romaan.

4

See pahandas ta ihumise üle, kuid ei lastnud seda märgata ja ütles naeratades:

"Te tulite hilja, härra Meister. Egitels kullutasin kõik oma waimu Teie sõbrale ja teisteks pean nüüd jälle saali tagasi minema. Jätan härrad üksi."

Ta tõusis ja astus naeratades saali.

Walter waatas Heinzile uuriwalt otja.

"Kas tuliu sulle ka nii ootamatult nagu ilusale proua Sibyllele?"

Heinz raputas pead. "Ümberpöördult."

"Sü — arwasin juba, et Tamnhäuser Hörfelbergi on sattunud."

"Numalus. Nii kiirelt see ei lähe."

"Aga ta on nõiduslik — ilus proua Weenus — ja sul pole Elisabeti."

"Palun sind, Walter, ma pole rumal poisj."

"Ei — kuid noor mees, kes pole puust wõi kivist. Kuigi proua Sibylle pole minu maitse, ei tea ma, kas ma ta nõidumise ohwriks ei saaks, kui ta mulle niivõisi oma näkifilmadega otja waataks nagu sulle."

"Ah, rumalus, Walter — me kaks hoiaime ka kiusatuses selgest mõistusest kinni. Sarnane wäike mahemäng on üsna meeldiw, ja sugugi mitte hädaohtlik."

"Jus — lähme siis päewakorra juure. Kas sulle siin meeldib?"

"Keskmiselt, nagu ikka sarnastel pidudel."

"Ma lõbustan end suurepäraselt."

"Täna eriliselt. Tahaksin rõõmu pärast hüppata. — Ütle — tunned sa wäikest Lotte Wernerit?"

Heinz naeris. "Meeestewihkajat — muidugi. Ta on mulle ammu juba silma paistunud. Seal saab tugewamat toitu kui suhkruleiba."

"Kas pead teda ilusaks?"

"Pean teda waimustawaks."

"Noh, olgu."

"Ja ma abiellun temaga."

Heinz ajas enese püsti. "Numalus!"

"Kuidas?"

"Et tahad abielluda — juba nüüd — ja just wäikese metskaskiga."

"See mind just meelitatki. Ja kas tead, istun omas majas nii kohutawalt üksi. Sul on wanemad ja wäike Mia. Sul pole waja kurwas-tada, kui oled kodus."

"Inimene — sa oled ju täielikult abieluks tüps — sellest polnud mul aimdufski."

"Minul, awalikult öelda, ka mitte, kuni

seda äkki täna õhtul märkasin. Kohe see ju olu" ei wõi, pean seda metskaski emme taltsutama.s

"Pah — kosi ta ja sa imelled, kui taltsakl ta saab."

"Wale. Ma kosisin ta juba."

"Noh — ja mis?"

"Ta pööras mulle selja jalustrabama märkusega, et wihkab kõiki mehi, ja jättis mu seisma."

"Tõepoolest! Waene, ilma tulewiku wäljawaateta majori tütreke, kes elab alandlikkudes oludes, loobub sarnasest hiitgawast kosilasest! Sina — see wäike neiu meeldib mulle."

"Mulle ka — wäga. Ja nüüd alles tahan teda kosida. Sa oled ometi sellega nõus?"

"Kui oled kuldsest wabadusest wäsinud — minugi pärast"

"Sa oled wiist abielu waenlane, Heinz?"

"Ei, sugugi mitte. Abielu on riigikodaniku kohus ja terwe inimene ei pea taht hoiduma. Kuid sellega pole kiiret. Tahan weel kaua waba olla ja alles abiellun, kui see peab olema."

"Dma kahetümne kahelja aasta jaoks oled sa wäga selginud."

"Arwasin, et alles hiljuti oma arwanisi jagasime."

"Noh, sina — su arwanised olid mulle külge hakanud. Nüüd woolab wesi jälle elawamalt läbi soonte Olen armunud ja rõõmistan selle üle. Ka sinu tund tuleb weel, Heinz. Ja kui armastus haarab sinusuguseid, siis on ta wägewam kui teiste juures."

Heinz pööras toolil ümber.

"Ara mind hirmuta, ma waatan tulewikule rahulikult vastu. Kuid et midagi mõistlikku kõnelda — on imelik, et just täna sinuga ühe Wernerit perekonna teise liikme üle rääkida tahaksin. Kuidas on su kawatsused kaastöölise suhtes?"

Walter kehitas õlgu. "Kahjuks pole ma soowitud waest, aga tublit meest weel leidnud. Kuid mis tahtsid ja Wernerite perekonnast öelda?"

"Sa kuuled kohe. Kas tead, et Lotte Werneril on wend?"

"Ei — polnud aimdufski. Tunnen ainult teda ja ta wanemaid."

"Tal on aga wend ja see on arhitekt."

"See on wäga humita. Kas tunned teda?"

"Õppisin teda neil päewil tundma. Mitte seltkonnas, sest Hans Werner on usin töötama ja ei käi seltkonnas ja pealegi on ta ametiasjus praegu eemal. Olen temaga äriliselt kokku

puutumud. Ta on ametis ehitusmeister Höfferti büroos ja väga tubli, edasipüüdw inimene. Mu isa peab taft lugu. Ta elab, nii palju kui tean, wanemate juures ja ei näi just roosidel puhkawat. Ta isa on haiguse pärast majorina lahkuma pidanud ja et warandus puudub, ei wõi nad wäitese pensioni juures enestele palju lubada. Suuremat sissetulekut noorel mehel weel pole ja et sina heategu kawatset, siis oleks siin eeskujulik juhus."

"Muidugi, muidugi!" hüüdis Walter ärewalt. "Issand Jumal — wäike Lotte teeb silmad, kui kumleb, misjugune hea inimene ma olen. Küll tal on minu arusaamine! Ma olen saapawiksija wästu apakstikun. Ja siiski on mul hea meeleolu. Sarnane dush on nii karastaw just sellepärast, et mulle täna sada noort daami on seletanud, et olen suurepäranne inimene! Puh! Näüd aga wabanda mind — pean korraks oma wäitese metslõnuu järele waatama. Leitud wend on ju tore kõneaine. Ja sina wõid ka meesti saali minna ja tantsida."

Mõlemad astusid saali. Mitte kauget üksteist nägid nad Lotte Wernerit proua Malwine juures. Mõlemad daamid ajasid juttu. Lotte olek oli waba, aga alandlik.

"Waata, Heinz — kas pole ta wainustaw oma blond läharpaga? See on nagu püha kuma ta näo ümber."

"Inimene, su asi on lootusetu. Sa põled ju armastusest."

"Tõsi. See on tore seisuford, ütlen sulle. Ja müüd ole hea ja wii oma wana daam weidi eemale, et mul oleks waba ruum."

"Sündigu — ja head õnne!"

"Tänan."

Heinz astus ema juure. Mingisugusel ettekäändel meelitas ta selle noore daami juurest eemale.

Ruttu oli Walter selle kõrwal.

"Mu armuline preili, kas tohin weel kord Teie wihase pale ette ilmuda?"

Lotte wiiskas pea tagasi, kuid ta silmad polnud nii kindlad kui enne.

"Ma ei tea, mis meil üksteisele weel öelda on?"

"Oh — tahtsin Teilt ainult teadet. Millal tuleb Teie wend reisirik tagasi?"

"Mu wend? Kas tunnete teda?"

"Ei — kuid mul on ärikselt temaga tege- mist — omas kutses."

"Üksusiu, et Teil polegi kutsjet," tuli Lotte juust.

"Balun väga — olen arhitekt."

"Ah — kuid wiist ainult nime järele — Te omas kutses muidugi ei tööta."

"Nii endasüdisitetaw see pole. Tahau wä-

hemalt töötama hakata. Ja just sellest tahtsingi Teie wemaga kõnelda, kui ta tagasi tuleb."

Lotte waatas talle umbusklikult otja, nagu ei teaks ta, kas neid sõnu tõsiselt wõtta. "Mu wend on ülehommne õhtul tagasi," ütles ta ühildalt. Ja siis tahtis ta minna.

"Kas tohin seda walsi paluda, armuline preili?"

"Misjugune orjus," mõttes neiu. "Ma ei tohi isegi öelda, et ma temaga tantsida ei taha."

Ta jom kaswas surwe tõttu. Ta loobus meelsamini tantsust.

"Kahetsen — mul on peawalu — ja ma ei tantsi täna."

"Ah — see on tore, mul pole ka hinu tantsida. Siis wõiksite weidi juttu ajada."

Lotte lehitas õlgu. "Ütlen weel kord, et ma ei tea, mis meil on üksteisele öelda."

"Ma tean hulga asju."

"Tähtsufeta asjakesed!" ütles neiu pilkawalt Walter Meister waatas talle ülemeelselt otja. "Mulle on nad tähtsad."

"Aga mitte mulle."

"Kas siis pallisaalis ainult tähtsaid asju harutatakse?"

"Tantseteks pole mul tuju."

"Te olete väga tõsine noor daam."

Pool wastumeelselt ja siiski heameelega lasi Lotte end tooli juure juhutada. Seal jatkasid nad jutuajamist samal toonil. Walter Meister oli täis rõõmsat rahu, Lotte teraw ja sõjakas. Ja seal juures armus Walter Meister itka rohkem ja rohkem kenasse lohku, mis ilmus mõnikord Lotte pöskedele, ja fogu meeldiwasse, jonnakasse isikusse.

* * *

Mõned päewad hiljem oli Walter Meister Hans Werneriga lepingu teinud. Ja warsti asutasid mõlemad ühise firma "Meister & Werner".

Walter Meister oli tarwiliku kapitali annud ja leping oli Hans Wernerile nii soodne, et ta sellega esialgul nõus polnud. Et teda mitte haawata, pidi Walter lõpuks wäitese osa puh- taft kausust enesele määrama. Pealegi teatas ta, et tal puuduwat aeg äriarjadega tegemist teha.

"Kui ainult poole sellest tööst teen, mis Teie teete, siis ei wõi ma ometi sama palju kasu nõuda," ütles ta.

Hans Werner wastas rahulikult:

"Selle eest annate kapitali — see peab Teie eest töötama ja on ainult kord ja kohus, kui ma wastutawaks lõwiosa tööst enese peale wotan."

Hans Werneril õnne jagas fogu perekond.

Ta wanemad olid eriliselt tämlikud. Nüüd oli pojalt parem tulewik ees, kui halbasti makstud, iheiseiswuseetu kohal. Ehk mõis ta hiljem ka Lotte heaks midagi teha.

Hans teatas nüüd iga päew ikka soojemaks muutuva tundeaga Walteri Meisteri tublidusest, usinusest, andest. Hans hakkas elama. Walteri soesüdamline, rõõmus meel ei jätnud awaldamata mõju tõsisele, wäiksele inimesele, kes warakult muret oli tundma õppinud.

Lotte istus siis wäikeselt ja mõtlewalt, kummardades käsitöö üle ja kuulatas tähelepanelikult ja tasa, salajase häbita.

Wanemad nõudsid ikka tungiwamalt, et saaks awaldada Walter Meisterile tänu. Kui Hans Werner sellest oma äriosanikule teatas, ütles Walter särawate filmadega:

„Kas teate, armas Werner — sarnased tänuawaldused on mulle väga piinlikud. Kuid kui Teie wanemad mind tänada tahawad — mille eest, on mulle seletamatu — siis paluge neid, et nad mulle lubaks mõni õhtu Teie perekonnas weeta. Minu juures kodus on kole igaw, sest olen poisimees. Suurde seltskonda ma ka alati minna ei taha ja Maternite juures ei mõi ma ka igawesti istuda. Olge siis hea ja helge minu eest hea sõna.“

Kui Hans Werner õhtul kodus sellest kõneles, tõusis Lotte näkku tume puna. Ta põõras kiirelt ära, et feda keegi ei märkaks. Ta ei ütelnud sõnagi. Wanemad aga rõõmustasid väga.

Ja järgmisel õhtul tõi Hans Walteri kaasa. Wanemad wõtsid ta väga südamlikult wastu ja ta lõbus tuju lõi kobe rõõmsa meeleolu.

Lotte teretas teda wormiliselt, kuid ilma waemita. Wanemate külalisena oli ta kaitstud. Ta elas algul wähe neiuist hooliwat, waid kõneles elawalt Lotte wäike, lahke emaga, kelle murelik nägu nüüd säras, ja weidi kõwa kuulmisega majoriga.

Seal juures waatas ta tihti Lotte poole, kelle blond käharp.a käsitöö üle kummardas. Neiu waatas samal filmapilgul kiirelt üles, nii et nende pilgud kokku puutusid.

Siis läks Lotte tulipuuasjaks ja õmbles ruttu edasi. Hansu ja Walteri wahel walitses nüüd sõbralik, seltsimehelik toon. Nad mõistsid üks teist juurepäraselt . . .

Walter tuli nüüd iga nädal mõned korrad majorite juure, ikka õhtul. Mõlemad äriosanikud kõnelesid tihti weel äriasjadest. Lotte pidi siis häbita tunnistama, et ta oli teinud Walterile ülekohut, pidades teda laifilejaks ja kergete meelseteks.

Kuid ta jäi sellest hoolimata ta wastu jahe-daks. Ja kui mõnikord Walteri pillit üleemeelselt särades tema pillu otsis, siis tegi ta jonnaka

näo. Et ta selle juures puuastas, ei wõinud ta oma pahameeleks mitte takistada.

Kui Walter waatles teda ta lihtsast, loomulikust olekus wanemate ja wenna wastu, kui nägi teda majatütreks, ikka rahul oma lihtsa saatusega, siis tungis sügaw liigutus ta rinda. Sellitatud noor mees imetles wäikest, tublit Lottet, kes kandis kõike rõõmsalt ja rahulikult. Ja ta armastus neiu wastu muutus soojemaks ja sügawamaks.

Iga päewaga sai ta otsus kindlamaks, Lottet kofida ja ta armastust ja lugupidamist wõita. Ükskõikne polnud ta Lottele mitte, kuigi ta teinast lahki oli wõlnud, feda märkas Walter neiu kindlusest olekust. Kui ta ilmus ootamatult, oli neiu häbelik ja käsi, mille ta talle ulatas, wäri-fes Walteri käes.

„Kui ma ainult teaksin,“ ütles Hans Werner ühel päewal, „miks Meister lepingu tegemisel nii omakasupüüdmatu oli? Kui oleksin aimanud, kui usin ja tubli ta on, ma poleks sellega nõus olnud.“

Lotte ei tõstnud filmi talbrekult, kuid wastas tehtud ükskõiksusega:

„Mu jumal — raha tema juures oja ei etenda. Pealegi teadis ta wist, mis ja wäärt oled.“

„Kuid ma kumitan sulle, Lotte, et ta wõib rohkem kui mina, et tal on juurem anne ja et ma ei wõi olla usinam kui tema.“

„See maksab ainult nii kaua, kuni see talle on uudis. See on tuju — muud midagi,“ ütles Lotte kiirelt.

„Sa teed talle kindlasti ülekohut, Lotte,“ heitis ema wahel. „Ülde, laps, pean sulle üt- lema, et oled wähe armastuswäärne härra Meisteri wastu.“

Lotte nägu punastus. „Emafene, ja tead ometi, et mul on põhimõtteks noorte härrade eneseawamisest mitte juurendada.“

„Meisteri juures ei leidnud ma mingisugust wiga, Lotte. Ta ei kuulu nende noorte meeste sekka, kelle wastu sa oled waculik. Wastuotja, leian, et ta rikkusest ja muudest filmapaiswa- test omadusest hoolimata on väga alandlik.“

„Ah — sellega soowib ta ainult mõju awal- dada!“ hüüdis Lotte wahaselt, sest ta tundis, et emal oli õigus.

„Laps, ära ole nii järsk. Mõtle, kui palju tänu me talle wõlgneme. Sa mõiks tõesti olla sõbralikum ta wastu.“

Lotte ütles äritatult: „Et ta mõtleks, et teen nagu teised tüdrukud, kes teewad talle ilu- said filmi, sest et ta on rikas Meister. Ei — tänan. Olen meelega ta wastu ainult wiisakas.“

„Ema õhtas. „Armas laps, su wastumeelsus

meeste vastu on tähelepanuväärne," ütles ta ja liigutas oma pitsitami.

Lotte waikis. Ta wend aga pani naeratades oma käe õe käewarrelle.

"Defene, rõõmistan ikka, kui sa näitad, et sul on selgroogu. Kuid Meisterile wõid ja tööpoolest umbusalduseta vastu tulla. Ta on tõesti kiiduwäärne erand — ja — sinu vastu tunneb ta piiramatut lugupidamist, kuigi sa pole tema vastu armastuswäärne. Sa peaksid kuulma, kuidas ta sinust kõneleb."

"Mii? Mis kõneleb ta minust?" küsis Lotte kiirelt.

"Kõitsjugu. Täna ütles ta näitleks: „kas teate, armas Werner, Teie õde on juurepärane inimene. Sarnast noort daami pole ma veel näinud. Ta on nii wärste ja loomulik nagu allkawesi peale pikka ränimat tolmusel teel.“"

Lotte tõusis äkki ja läks punase peaga toast wälja.

Hans ja ema waatasid üksteisele otja. Noor mees naeratas. „Jah, ema — usun, et meie Lotte taatuse tund on lõõnud.“

Wana daam tegi ehmunud filmad.

„Jumala pärast — ja arwad —“

„Jah, ema, aiman seda juba ammu. Ja Meister armastab Lottet, seda tunnen ma. Usun isegi, et wõlgnen Lottele tänu soodsa lepingu eest.“

Ema furus käed kindlasti kokku.

„Armas jumal — armas jumal“, wõis ta ainult kartuse ja lootuse wahel kõitades öelda.

„Mis on lahti, mis teil on?“ hüüdis nüüd major väga wahjult, nagu kõik raske kuulniisega inimesed. Ta polnud jutuajamisest midagi mõistnud.

„Mitte midagi tähtsat, isa. Me kõnelesime Meisterist!“ hüüdis Hans talle wastu.

Wana härra noogutas naeratades.

„Tore noor mees, juurepärane noor mees,“ ütles ta kiitwalt. Seda oli ta Walter Meisterile juba kord Lotte juuresolekul öelnud. Seal juures olid Walteri filmad lustlikelt Lotte omastid otjinnud ja ta oli neilt tasa küsinud: „Mis ütlete selle kohta, preili Lotte?“

Lotte polnud wastanud ja warsti olid Hans ja ema juure tulnud.

Lotte pidi nüüd selle peale mõtlema, kui ta sisse astus ja isa sõnu kuulis. Ja naeratus libises äkki ta näost üle, nii et palelohk nähtawale tuli.

* * *

Ühe aasta oli Ria juba ehitusnõuniku majas. Ja tema siinolek oli saanud kõigile nii armaks, et keegi taht enam lahkuda ei tahtnud.

Ta alandlikkus, ta usin hoolitsemine, ta

waikne lobusus wõitsid talle kõikide südamed. Isegi Heinz ei wõinud wanemate maja ilma waikse neu, suurte, tumedate filmadega kujutleda.

Ühel päewal ütles proua Malwine lauas: „Sa peaksid rohkem noortega läbi käima, Ria, et weidi rõõmu leida.“

Ria waatas naeratades üles.

„Ah, tädi Malwine, ma ei waja rohkem inimesi. Minu pärast ära muretse, ma ei tunne ialgi igawust.“

Heinz waatas ta poole. Tema ja Ria wahel walitses ikka weel sunnitud olek. Ta pahan-das, et Ria teda ikka weel kartis, ja tegi taht wõimalikult wähe wälja. Niinult wahetewahel huwitastid teda mõned neiu märkused mõõdamisnewalt.

Sa nüüd märkas ta, et neiu oma juukseid teifiti kammis kui tawalikult. Juukseid olid ilusamini ja hoolikamalt üles pandud. Nende rikkus ja ilu paistis rohkem filma.

„Mha — Gewa tütar katjub tähelepanu ära-tada, ta ostab juba paremini oma kaunidusi näidata,“ mõtles ta.

Kuigi ta pidi tunnistama, et Ria nüüd palju ilusam oli, ei hoolinud ta taht ometi kuigi palju. Plus Sibylle Jansen oli osanud Heinzi wastu-pamust hoolimata seda enese külge siduda. Kõigi ebewuse kimsididega oli ta tema wastu sõda alanud, ja kui Heinzi süda ka nüüd weel sooje-mini talle wastu ei lõõnud, oli ta fiiski enese tahtmata kaunis tõsist flirti ilusa naisega ala-nud.

Kuid ka sellela poleks ta Ria wastu midagi muud tunnud kui ainult omipojalikku huwi. Kui aga Ria puudus lauas wõi ema salongis, waatas Heinz ikka wotusrikkalt ukse poole, kas ta mitte sisse ei astu. Ria kuulus nüüd juba kodu mugawuste sekka.

Rolf Matern oli wahpeel abikaasaga reisi-plaane teinud. Ta wõis nüüd julgelt mõned kuud puududa, kuna Heinz enese sisse oli töö-tanud.

Neile oli sünnitanud peawalu, mis Ria nende äraolekul peaks tegema. Ei olnud hea, et ta Heinziga üksi jäi. Seda küsimust haru-tati ka kord Walter Meisteri juuresolekul. Siis ütles see:

„See on väga lihtne. Heinz tuleb seniks minu juure, siis wõib preili Ria segamatult senistes oludes elada.“

Heinz oli pakkumise kohe wastu wõtnud ja nüüd otjustati, et Ria jääb üksi koju ja hoo-litseb majapidamise eest.

Ria oli wahpeel tädi Malwine kaudu mitu noort daami tundma õppinud, kellega wõis ten-nist mängida ja juttu wasta. Nende seas oli ka

Lotte Werner. Temaqa selfis Ria kobe. Nad jaib headeks sõbrannadeks ja Lotte wiis Ria oma wanemate juure, kes noore neuu sündamlikult wastu wõtjid.

Wernerite perekonna lihtne, mõnus korter tuletas Riiale meele ilusat, wäikest kodu, kus ta oli elanud emaga, ja proua major Werner oma waike, tase olekuga sarnanes ta emale. See tegi talle sõbranna kodu kobe arnsaks.

Õhimestel juulipäewadel sõitis proua Malwine abikaasaga minema.

Lotte tuli nüüd tihti Ria juure ja mõlemad noored daamid hakkasid üksteist armastama. Lotte ja ta wanemate kaudu tutvunes Ria ka Hans Werneriga. Ta weitles temaqa heal meelel. Et ka Walter Meister tihti oli Wernerite juures ja ka Heinz mõnikord kaasa tõi, istusid Wernerite mugawas elutoas noored inimesed tihti lõbusalt koos.

Heinz oli selles wäikeses ringis Ria wastu alati hea, juur wend. Sarnasena määras ta Ria üle, kuid polnud tähelepanelikum kui waja. Harilikult saatis ta neuu sarnastel õhtutel trumlt koju. Mõnikord läks ka Walter Meister nendega ja Heinz imestas siis ikka, kui rõõmus ja usaldaw Ria selle wastu oli. Kui Ria temaga üffi läks, ei kõnelemb ta peaaegu sugugi ja wastas ainult otsekohestele küsimustele. See pahandas Heinzi ikka uuesti, kuigi neuu nais talle väga tähendusetu. Ja ta loobus sellest, kuidas Ria keelepaelu päästa.

Ühel pühapäewal oli Ria Wernerite perekonnaga Walter Meisteri juure külla palutud.

Sõnastõõgil walitses elaw meeleolu. Peale lattu westeldi küll aega ilusas aias, mis kuulus willa Meisteri juure. Siis hakati kodutee peale mõtlema.

Wernerite korter oli wastupidises suunas, muidu oleks Ria nendega ühinemud. Nii saatis Heinz ta jälle koju.

Ria tõendas küll, et wõib üffi koju minna, kuna weel selge päew olla, kuid Heinz ei lubanud. Pühapäewal oli Grünwaldis palju inimesi ja ta ei tahtnud Riata kaitseta jätta.

Kiipea kui nad üffi metsatöel astusid, lakkas Ria lõbus jutt. Heinz waatas talle pead raputades otsa.

"Sa waikid jälle kõigis keeltes, Ria. Praegu alles olid lõbus ja elaw ja nüüd ei üttele ja enam sõnagi."

Ria nainastas ja waatas aralt Heinzi poole.

"Ah — siinse olen ma jutuga ainult tülikis. Heinz naeris. "Kes seda üttele?"

"Ei keegi, tean seda ise. Ei wõi ka teisiti olla. Sa oled palju targem kui teised. Mulle näib sellepärast kõif rumal, mis ütlen."

"Nii, ja kui sa teistega kõneled, siis pole sul seda tunnet?"

"Ei — ainult sinuga," ütles Ria tase.

"Sa oled tõesti imelik neuu, Ria. Mis rumalad mõtted sul on. Misparast peaksin olema targem kui teised, misparast ei peaks mulle meeldima su lõbus jutt?"

"Ah ei — see ei meeldi sulle."

"Kas tead seda kindlasti?"

"Tunnen seda", ütles Ria ja ta näos oli sügaw lurbus. Ennetui Heinz wõis wastata, tuli neile auto wastu. Sees istus daam ja Heinz tundis ära proua Sibylle Jansenit.

Ka see oli Heinzi märganud ja lasti peatada.

Ria süda jäi seisma. Ta ainas instinktiivselt, et Heinz armastas seda ilusat naist, ja et Sibylle armastas Heinzi, oli talle selge. Ta seisis kahwatanud näoga ja nägi, kuidas Sibylle Heinziga juttu ajas ja sellele wälkuwate silmadega otsa waatas. Ta nägi, et Heinzi pill täis imetlust sarama löi ja et ta Sibylle kütt sündamlikult suudles.

Kuid ta wõis ärewusest hoolimata proua Janseniga rahulikult mõned sõnad wahetada. Sibylle ütles kenale neuule ilusas, kuid lihtsas, walges pesukleidikeses mõned sõnad, et olla wiisakas. Sellega oli Ria eemaldatud. Muult ühe uuriwa pilgu oli Sibylle üle Ria kogu libi seda lastnud.

"Wäite wõiks enesest rohkem teha ilusa juukse, peente näojoonte ja ilusa, saleda koguuga. Ta ei oska end maitsma panna. Dui, et ta pole Heinz Materni maitse", mõtles ta seal juures.

Küti aja pärast jättis ta jumalaga. Ta waatas Heinzile meelitawalt otsa ja ütles: "Hommene — ootari Teid kindlasti."

Ja Heinz suudles jälle ta kütt ja wastas: "Nagemisene homme." Neid sõnu saatis pill, mis äratas Riata terawa, lõikawa walu.

"Ta armastab teda — ja ometi on ta teise naine," mõtles ta täis piina. Segaselt ja rõhutult astus ta Heinzi kõrwal edasi ega rääkinud sõnagi. Ka Heinz waikis. Nähtawasti oli ta noore neuu enese kõrwal täielikult unustanud.

Ta ei näinud Riata enam, kui majast lahkus. Ta ei aimanudki, et see kõrwal oma toas walusi wallutatult diivanil lamab ja sündantlõhestawalt nuttis.

Ta puhkas meel tundis instinktiivselt wastitust selle naise wastu, kes, olles teise külge seotud, Heinziga nii häbitult koketeeris. Kas wõis seda, keda tema üle teiste asetab, sarnane armastus õnnestada? Ria ei suutnud seda uskuda ja tundis ainult walu ja nalga selle armastuse kaaslastega. Lõpuks rahustus ta ometi

Lahutatud naine.

Ungari kirjanik **Eduard Sas.**

1.

Kirjanik Kapossi matkas juba kolm aastat maailmas ringi. Tema viimase romaani ootamatu menu võimaldas temale selle kaunis kalli ringreisi. Ei ta tahtnud koguda uusi teadmisi, uusi muljeid ja helewusi — ta tahtis unustada. Unustada naist, kes pärast viieaastast kooselu äkki tema ette astunud seletusega, et enese laseb lahutada, sest et ta kedagi teist armastawat. Noor abielumees ei teinud temale takistusi. Ta tundis, et peab naise otsusega leppima, nagu lepitakse sellega, et surm naise ära kutsub. Tema arwas naise, kes teda ei armastanud, enesele surnuks.

Wiimaks kolme aasta pärast oli tal matkamisest maal ja weel himu täis; teda wäsitas suurlinna kära ja kõrbe waikus, tusastasid piramiidid ja pilvelõhkujad, palmimetsad ja jääliugustikud. Mingisugune äkki ärganud tunne kihutas teda pöörama ja koju ruttama. Ta ei tahtnud mitte enam asuda pealinnas, waid tahtis hoopis teistsugust elu elama hakata, kui ta enne reisileminekut elanud. Ta ei tahtnud enam seda elu, mis õieti elu ei olnudki, waid oli igawene wõitlus. Ilmast ilma kestew wõitlus tagajärje eest, mille eest kirjanikud siin maal peawad wõitlema mitte üksi sullega, waid ka küünarnukkidega. Noh, nüüd tahtis ta selle wõitluse lõpetada. Tema läheb isatallu tagasi; kuidas isa saab rõõmustama! Ja kui temale seal maawaikuses mõni mõte tuli, seda parem. Aga kui ta tulemata jäi? Kui unustus ta juba eluajal maha matab? Sellestki pole midagi. Isa armastab teda ka nõnda; aga naine, kellele ta pidi töötama ja kellele ka oleks maksnud töötada, see oli temast nii kui nii lahkunud.

2.

Jõudes pealinna, ruttas ta hotellist ise kohe telegrafikontorisse isale telegrammi saatma.

Peen walge naisekäsi wõttis formu-

laari, mille ta wõreaugu kaudu sisse ulatas, wastu; naisametnik luges, lehe kohale kummardades, sõnad üle ja ütles siis pead tõstes hinna.

Kapossi heitis temale pilgu. See oli tema lahutatud naine. Ta jäi keeletuks imestusest. Siis tuli ta suust küsimus:

„Irene, Teie siin?“

Naisametniku kahwatu nägu muutus ärewuses weripunaseks. Ta noogutas pead:

„Jah, mina!“

„Aga kuidas on see wõimalik? Kuidas sattusite siia?“ tahtis Kapossi küsida. Aga tema taga seisew härra sai juba kärsituks ja ulatas naisametnikule oma telegrammi.

Kapossi maksis, aga ei teadnud isegi, kuidas ta wälja tänawale oli jõudnud. Ta ei läinud postkontori eest kaugele, waid jalutas seal edasi ja tagasi, wahetpidamata mõtiskledes, mil kombel ta naine küll siia sattunud. Kas siis parun temaga ei abiellunud? Wõi oli ta temastki juba lahutatud? Tema teada oli Irene emagi juba surnud ja sellepärast pidi Irene enesele ise leiba teenima. Kindlat Kapossi ei teadnud, sest lahutusest saadik ei olnud ta oma abikaasast enam hoolinud. Nüüd aga pidi ta tött teadma. Pidi seda enesele kohe muretsema.

Seni lõppes töötund. Ta nägi, kuidas ta endine naine majast wälja astus. Irene sale keha oli weel saledam kui enne. Ta oli wäga lihtsalt riietatud, ei waadanud ette ega taha, waid läks otse teed edasi. Teel astus ta toiduainete kauplusesse, nähtawasti enesele midagi õhtusöögiks ostma. Siis jatkas ta kiiresti oma teed.

Kapossi ei tahtnud teda tänawal kõnetada. Kaugelt käis ta tema kannul.

Irene pööras kesklinna kitsasse tänawasse ja läks trepist ühe üürikasarmu kolmandale korrale. Seal helistas ta uksekella ja kadus tupp. Kapossi walgustas elektrilambiga uksele seiswat nimekaarti:

„Lesk Antonie Gabor.“

Nii siis elas Irene seal allüürnikuna.

Silmapiilgu wiiwitas Kapossi, siis helistas ta.

„Palun, keda Te otsite?“

Tige, kahtlew wanaeit awas ukse.

Kapossi ei teadnud, mis nime ta peab ütleva.

„Proua Irene Kapossit,“ ütles ta ruttu.

Wanaeit raputas pead.

„Sellise nimega proua siin ei ela.“

„See daam, kes praegu koju tuli,“ seletas temale Kapossi.

Nüüd awanes eestoaüks ja läwele ilmus Irene, kes sõnawahetust wististi kuulnud.

„Aa, Teie olete see, Geza? Palun astuge tuppa, kui mind tahtsite külastada.“

Wanaeit raputas ägedasti pead. Asjatu, seegi oli nagu kõik teised. Wõtab õhtul härraid wastu, mida ta seni weel polnud teinud. „Noh kaua ta minu juures enam ei ela!“

3.

Kapossi oli kohmetu, kui oma endise abikaasa ees seisis. Ta nägi, Irene polnud waheajal mitte ükski saledamaks jäänud, waid ka kahwatumaks. Ja wõib olla — isegi ilusamaks oli ta saanud.

„Wabandage, Irene,“ kogeles ta wiimaks, „aga üllatus —“

„Wõite kujutleda, et minagi olin üllatud. Uskusin, et ikka weel maailma teises otsas reisite. Lugesin Teie reisi-kirjeldusi lehtedest, ja äkki seisite telegrafikontoris minu ees.“

„See on ometi mõistetaw, et ma Lõuna-Aafrikast äkki Teie ette ilmusin, aga kuidas sattusite Teie telegrafikontorisse? Kas parun Teiega ei abiellunud?“

„Ei.“

„Ei? Ja miks mitte?“

Proua wiiwitas wastusega hetke aega.

„Miks ta minuga ei abiellunud?“

„Siis noogutas ta.“

„Tunnen, et pean Teile kõik teatama, mis minuga juhtus. Aga palun, wõtke ometi istet.“

Ta osutas Kapossile koha ja ka tema ise wõttis wanamoelisel tugitooil istet.

4.

„Teie teate, et minu ees seisite pühapoiuste pea ümber, kui mu kätt palusite. Kuulus kirjanik Kapossi! Mina olin täidetud kõige puhtamatest ja au-

samatest soovidest Teile ideaalseks abikaasaks olla. Kogu oma elu waid Teile pühendada. Ja seda ma ka pidasin, kuiwõrd see minust olenes. Aga ütlege: Mis andsite Teie mulle oma elust? Teie, armas Geza, elasite waid oma kirjutustoale, ja kui Te sealt väljusite, siis jooksite sinna, kuhu Teid elukutse kutsus: toimetusse, klubisse, teadrisse — ja näiteseinte taha. Ma ei ütlen mitte, et olete olnud kergemeelne liblik ja et olete mind petnud, aga waadake, meile waestele kirjanikunaistele on see ülemaine naine tihti palju kardetawam wõistleja, kes meie mehed meilt palju paremini rööwib, kui kõige ilusam, aga harilik naisolewus. Nende meie wõistlejate kõrwal olete mind waewalt märganud, armas sõber . . .“

Kapossi waikis. Ta ei osanud midagi wastata. Sest Irene rääkis tõtt.

„Aga sellega oleksin ma leppinud ja Teiega eluotsani elanud — see tähendab: Teie kõrwal elanud, kui ei oleks minu ellu astunud too mees: parun Deghy. Teie teate, et ta mind kolm aastat kiusas. Ikka tulisemalt, ikka elawamalt. Ta wandus taewa ja maa juures, et ta minuta ei wõiwat elada ja enesele kuuli pähe laskwat, kui ma tema omaks ei saa. Kui seegi ei aidanud, siis ütles, lasku ma enda lahutada, siis tema abielluks minuga. Mina ärgu lükaku oma õnne tagasi, mida ma Teie kõrwal iial ei nägewat, sest ta teadis ja nägi, et ma Teie kõrwal õnnelik ei olnud.“

„Ja Teie, Irene, astusite äkki minu ette . . .“

„Mõtlesin selle üle palju järele pikil, kibedail unetuil õil, enne kui siis kindla otsusega Teie ette tulim. Eks ole, ma ei heitnud Teile mitte ette, et minu otsuses Teie peasüüdlane olete? Ei tahtnud Teid seega haawata. Ja Teie — leppisite lahutusega. Mina aga — ruttasin õnnelikult Deghy juurde ja teatasin temale, et saan wabaks ja tema omaks, keda ta nii wäga armastab, et minuta elada ei wõi.“

„Ja parun?“

Irene hakkas terawalt naerma.

„Parun, armas Geza? Nii siis siin järgnes minu sünges kainestumine, ütleme: minu hirmus karistus mu lapselikkuse ja rumaluse eest. Kui ma parunile meie saatuse muudatuse teatasin, koh-

metus ta. Jah, ma märkasin kohe, et ta kohmetas.“

„Aga mispärast?“

„Mispärast? Mu Jumal, kas olete Teiegi nii naiivne kui mina tookord? Tema kohmetas, et ma teda sõnast tahtsin pidada. Sest tema ei tahtnudki ju mind naiseks, waid ihkas ainult wäikest seiklust. Tahtis, et ainult olen ta armuke. Tema uskus, et ma tema wale peale, et ta mu naiseks wõtab, kohe tema kaenlasse langen. Aga kui tal wõimalus awanes oma lubadust teostada, siis taganes ta kohkudes. Tõi wabanduseks wälja oma ainelise seisukorra, oma perekonna . . .“

„Ja Teie, Irene Teie,?“

Irene laskus tugitooli ja kattis oma häbis punastawa näo kätega kinni. Kapossi silmitses teda hetke aega, siis puudutas ta tasakesi tema käewart.

„Ja ütelge, Irene, miks ei tunnistanud Teie mulle awalikult ja kahetsewalt oma pettumust, miks ei jäänud Teie minu juurde?“

Irene waidles ägedasti:

„Ei, seda ei oleks ma kuidagi teha wõinud. Oleksin häbis uppunud. Teie oma alandust üles tunnistada? Teie käest andeks paluda ja Teilt tagasiwõtmist kerjata?“

„Tagasiwõtmist kerjata? Millal Te siis kuulsite, et see mees Teist ei küsi? Mitte siis, kui me juba lahutusepalwe esitasime?“

Irene raputas pead.

„Oh ei. Kohe selle järele, kui Teie olin ütelnud, et lasen enese lahutada.“

Kapossi imestas.

„Juba siis? Ja lasksite enese minust ometi lahutada? Teie jäite ju täiesti waeseks. Mina elasin usus, et parun Teid kõigege rikkalikult warustab, ka seni kuni ta abikaasaks saate. Nii siis pole see mitte nii?! Ja nii leppisite Teie lahutuseprotsessi lõpulewiimisega ja walisite parem waesuse, mis Teid ootas?“

Irene ilus pea wajus norgu.

„Jah, ma olin pärast Teie reisileminekut täiesti rahata. Suure waewaga sain selle koha ja nii elan ma waest wiisi. Selle saatuse walisin ma ometi enesele karistuseks. Oleksin wäärinud weel enam muret ja häda selle eest, et Teist loobusin. Selle kogemuse oma sin alles pärast Teist eemaldumist.“

Ja ta libises toolilt mehe ette põlwili. Kapossi rääkis tasakesi, unistawalt, mõteldes minewikule:

„Ka mina, Irene. Minagi tegin wea, et Teie nii lihtsalt lasksin minna. Oleksin pidanud Teie eest tolle mehega wõitlema. Aga, mu Jumal, ma arwasin, et Te minuga õnnelik ei ole, ja ei tahtnud Teid Teie õnnes takistada! Ja minagi märkasin alles hiliem, mis ma Teiega olin kaotanud.“

Irene ajas neid sõnu kuuldes pea püsti ja naeratas pisarsilmil.

Ja ta pani oma näo mehe põlwele ja nutuwärin raputas ta keha. Mees kummardas ta kohale ja tõstis ta üles. Naine nuttis edasi, nii südamest, nii kahetsewalt, nii õnnelikult.

Süda.

P. Grünfeldt.

Küll süda wäike on, kuid mahutus on temal suur. Seal asub rahutus, õnn pilwitõusew, mure süsimust, rõõm hõiskaw, südelew, täis wõlurwust — seal kõigil tunnetel on oma säng, ja päewast päewa kestab nende mäng.

On palju päewi elu pikkuses, ja iga päew toob kõike rikkuses, mist oleneb me elu iluldik ja meie kurb wõi rõõmus elukäik — kuid kõik, mis liidab meid wõi lahutab, me süda enesesse mahutab.

Vabatahtlik Robertson.

Saksa kirjanik **G. W. Brandstetter.**

Üle otsatu Lüübia kõrbe keerles silmipimestawalt tuline õhk. Väikesel wahitornil seisis Gerald Robertson, enne pealik kuninga kaledoonlaste polgus Kairos, nüüd wabatahtlik „Sudani kaitsewäes“, ja waatas, kuidas väikese karawani wiimased kaameliratsanikud, kes ta siia olid toonud, itta kadusid.

Sadawiiskümmend kilomeetrit lahu- tasid wabatahtlikku järgmisest Euroopa asundusest; ainult üks seltsimees saab järgmisel kuuel kuul kauge wahikoha otsatut igawust jagama. Midagi ei tohtinud talle kaua aega neid päewi meele tuletada, kui ta ülemus talt oli rööwinud noore Maudi armastuse, kui ta waenlase maha oli löönud, kui talt kogu polgu ees õlapaelad maha kisti ja murtud mõök jalge ette heideti. Külmpistolisuu oli siis silmapilguks ta mee- lekohta puudutanud. Kuid Robertson polnud arg küllalt, et elust hiilida, ja ta wõttis alamwäelisenä teenistuse Sudani wäeosades El Obeidis. Kui siis wahitorni meeskond kõrbes wahetama pidi, palus ta end sinna saata. Üksilduses lootis ta unustust leida.

Kadusid nädalad täielikus rahu- s. Järjekorras pidasid mõlemad sõdurid wahiteenistust, wahtisid kõrwetawas päikesepaistes kõrbesse nagu nõudis eeskiri, ja teadsid ometi, et aastaid juba ükski araablane ega Sudani neeger ümber wahitorni polnud hiilinud. Robertson unustas aegamööda raske mine- wiku.

Siis tuli suure põua aeg, kus kõi- kide allikate kuiwamine kauges ümb- ruskonnas iga waenuliku kallaletungi wõimatuks näis tegewat. Wahiteenis- tust enam ei olnud ja kolm kuud pidid mõlemad sõdurid oma elu üksilduses mööda saatma. Päewal lamasid nad oma asemel tinaraskes poolunes. Öhtul wõtsid nad energia kokku, et omale sööki walmistada. Öösel lamasid nad tekkides tornil ja wahtisid tähte- dega kaetud taewasse.

Täielik tegewusetus hakkas seltsi- meest piinama. Ta katsus Robertsoniga juttu ajada, sai ainult lühidaid wastu-

seid ja jutustas siis, et ainult inimliku hääle kõla kuulda, omast kirjust mine- wikust, kodumaast, Inglis naistest. Äkki tõusis mälestus häbist nagu must tont Robertsoni hinge ette. Ta ajas enese üles ja ütles seltsimehele karedalt, et see waikiks. Pahaselt pööras see talle selja.

Sellest ajast saadik elasid mõlemad wööralt üksteise kõrwal. Robertson wi- kas seltsimeest, et see peaaegu unune- nud minewiku jälle elawaks tegi, ja teine waikis tusalalt. Ta wälimus juba piinas Robertsoni ja endine pealik kat- sus wäljakannatamatust kuumusest hoo- limata pika jalutuskäiguga üle liiwa wihatud koosolemise põgeneda.

Ainult ühised söögiajad ühendasid neid laua ääres. Waikides neelatas Ro- bertson sööki, et warsti jälle teise pii- nawast seltsist põgeneda. Ta kogu olek oli seltsimehe wastu. Teise iga liigu- tus, wiis, kuidas ta lusika suu äärde tõstis ja suppi söi, kuidas ta lohakalt toolile istus ja küünarnukid lauale pani, kõik need puuduliku kaswatuse tunde- märgid piinasid Robertsoni ja ajasid talle were pähe. Ta mõtles möödunud aja peale, kui ta Kairos ohwitseerina kuninga kaledoonlaste polgus parima Euroopa seltskonna heameelega nähtud külaline oli olnud, kus söömine oli kunstiks tehtud, kuna ta nüüd inimese wastu istus, kellele söömine tähendas ainult loodussunni rahuldust. Pöörane wiha haaras wabatahtliku; ta kargas üles, haaras toolitoe, nagu tahaks ta seltsimeest maha lüüa, mõtles weel kord järele ja tormas siis kõrbe, et sööwa seltsimehe piinawast lähedusest pääseda.

Alles hommikul pööras Robertson surmani wäsinult wahitorni tagasi. Ta langes koikule ja katsus magada. Kuid teise asemelt kostus rahulik, wali nors- kamine tema juurde ja rööwis talt rahu. Ta kargas üles ja äratas seltsimehe. See waatas ta palawikus hõõguwa- tesse silmadesse ja waikis, sest et kar- tus poolhullumeelse eest ta kõri kinni nõõris.

Surmawaenus kadus aeg. Nagu pääst-
jaid terwitas seltsimees uude wahikorda
tulewaid sõdureid, kes peale nädalaid
kestnud piinarikast ootust pärale jõud-
sid. Ta teatas juhile muutust Robert-
soni olekus, alalisest surmahirmust,
milles ta ise oli elanud. Ohwitser lasi
wabatahtliku tulla, nägi ta tarretut,
surnud pilku ja küsis, kas ta ei tahaks
üksi ilma seltsimeheta wahitorni jääda.
Tänulikult awaldas Robertson nõusole-
kut. Teda haaras õnnejoowastus, kui
nägi karawani õhtupäikesest kullatud
liiwa taha kaduwat . . .

— — Aastad kadusid ja Robertson
unustas minewiku. Ainult kaks korda
aastas tuli karawan ja tõi söögita-
wara. Juht kuulas ta rapordi ja tõttas
minema õudse inimese lähedusest.

Äkki määrati El Obeidi garnisonile
uus komandant ülemlaitnant Rawlin-
ston, kes oli olnud teenistuses kuninga
kaledoonlaste polgus, ja kuulus walju
ülemusena. Ta esimeseks sammuks
oli kõigi wahipostide ja wahitornide re-
wideerimine.

Wabatahtlik Robertson nägi ühel
hommikul pikka karawani tulewat. Ta
astus tornitrepist alla, et end juhile tea-

tada, ja seisis ülemlaitnant Rawlinstoni,
oma weriwaenlase ees. Weri walgus
talle näkku, mälestus häbist tõusis ta
mälus ja ta haaras pistolitasku järele.

Samal silmapilgul tundis ka teine ta
ära, nägi ähwardawat käeliigutust ja
pani käed rinnal risti: „Pealik Robert-
son!“ Terawalt ja sõjawäeliselt kõlasid
need harjumata sõnad. Wabatahtlik
tõmbas nagu endisel ajal kannad kokku
ja ta parem käsi haaras mütsi järele.
„Pealik Robertson!“ Ülemlaitnandi hääl
oli rahulik, peaaegu waikne: „Iga ini-
mene peab unustama! Ma olen häwi-
tanud Teie elu ühe naise pärast, —
kes ka mind pettis. Palun Teilt waban-
dust!“ Ta ulatas teisele käre ja Robert-
son wõttis sellest kinni.

Pool aastat weel jäi wabatahtlik
Robertson oma wahipostile. Siis tõi talle
moonakarawan Sudani wäeosade ülem-
juhatuselt käsu: „Kairo sõjakohus on
Teie asja ülemlaitnant Rawlinstoni al-
gatusel jälle ette wõtnud ja Teid ainult
kuninga teenistusest lahkuma sundi-
nud. Teie wastuwõtmist ohwitserina
„Sudani kaitsewäkke“ ei takista mi-
dagi. Teid saadetakse majorina Fasho-
dasse.“

Sügisudu.

H. Käger.

*Maa ja taewas uppund uttu,
Waewalt näha käidaw t'e,
Kõikjal näha kurbust, nuttu, —
Disartolmuks tuiskund see.*

*Sügishommik, sünge, raske,
Pisar ripub põõsas, puus.
Kurwalt waatan koltund kaske,
Nutumaitse mulgi suus.*

*Tahaks uttu uputada
Meelest-mõttest mõndagi:
Elusügis' süngel rüda,
Närtsind noorust nõndagi.*

Autojuhi tunnistus.

Saksa kirjanik **Otto König.**

Õnnest särades hüppas Thea Linder politseipresiidiumi ees oma uude kaheistmelisse autosse. Lõpuks ometi oli tal käes kaua ihaldatud ja waewaliselt kättewõidetud juhitunnistus, mis teda õigustas oma autot ise tüürida, hoolimata liikumiskontrollidest ja teeniwatest politseinikkudest. Kolm õpetajat olid pidanud loobuma ülesandest, noort neidu eksamile ette walmistada; neljandal õnnestus wiimaks Thea eksaminaatori undishimulistest küsimustest hoolimata läbi eksami juhtida. Et ta warsti enam ei teadnud mootorist ja liikumisettekirjutustest midagi, see preili Linderit ei seganud; temale oli peaasi, et tohtis sõita.

Nüüd tahtis ta oma tuttawatele, kes tihti olid pärinud ta edusammude järele, näidata, mis ta wõis. Selge, sinine taewas tõotas ilusat talwepäewa ning Thea tahtis sõita Burgheimi, et üllatada sõbrannat.

Takistamatult sõitis ta läbi suurlinna liikumist waritsewate hädaohtude ja jõudis siis lahtisele maanteele. Seal wõis Thea mootori wabalt joosta lasta ja ta nägi rahuldusega, kuidas taksoometri nõel ikka kõrgemale tõusis. Ta sõitis ühest taluwankrist teise järele mööda ja lõpuks õnnestus tal isegi koormast mööda sõita. Lõbusalt läks sõit läbi wärske talweilu; wankrid, majad ja kilomeetrikiwid lendasid mööda.

Ühest külast läbi sõites, paistis äkki julgele sõitjale, et ta auto wist pardist wõi hanest üle oli jooksnud. Kohe kõlas ta taga kisa ja pahandus. Ta tunne polnud teda petnud. Kas pidi ta sellepärast kõige paremas hoos peatama ja inimestega ettewaatomatu looma pärast tülitsema, kel kindlasti puudus arusaamine spordist? Ei, just nüüd ei tahtnud ta end oma lõbus segada lasta.

Ta pööras ruttu pea ja wiipas inimestele sõbralikult: „Olge rahulikud. Tulen tagasi ja maksan kahju.“

Kahjuks pidi Thea heasüdamlus saatuslikuks saama. Tagasiwaatomisel ei wõinud ta paar sekundit maanteed tähele panna, mis küla lõpul äkilise

käänaku tegi. Thea pööras wiimasel silmapilgul tüüri ja wanker wõttis kaare elegantselt kahel rattal. Sellest hoolimata lõppes sõit — õunapuu all. Auto tormas wastu tüwe, tõusis tagant kõrgele ja toetas armastuswäärselt puud wastu. Thea lendas istmelt tühja puulatwa, murdis mõned oksad ja jäi lõpuks kukkudes oma ilusat, uut nahkjakki pidi oksale rippuma.

Maanteewaht, kes tuulewarju taga melankoolselt kiwe lõhkus, oli õnnetuse tunnistaja ja jooksis juure. Huwitatult waatas ta pealt. Lõpuks tõi ta kirwe ja katsus puule ronida, et jakinurka läbi lüüa.

Seal peatas suur auto. Elegantne noor mees hüppas maha ja maanteewahi kaissu. „Pidagel!“ hüüdis ta, „daam saab wiga, kui puult langeb; me peame teistwiisi päästa katsuma.“ — „Siis seiske puu all ja püüdke talweõun kinni!“ arwas heasüdamliselt kiwilõhkuja. Noor mees oli sellega nõus; ta aitas maanteewahi puu otsa ja asetus waese Thea alla. Kirwehoop lõi ilusast jakist läbi ja järgmisel silmapilgul lammasid mõlemad autosõitjad üksteise peal tolmusel maanteel. Noor härra ajas enese püsti ja aitas hoigawa Thea oma autosse. Siis andis ta wahile tasu ja aadressi ja sõitis Burgheimi.

Elegantse autosõitja õnnelik päästja oli mu sõber Max, kelle juures parajasti külas olin. Nii kuulsin Thea ladwasõidu lähemaid asjaolusid ja olin tagajärjeka tormijooksu tunnistajaks, mida alustasid ülesõidetud kodulinnuomanikud Maxi kirjatasku peale. Nende teadetel olnud loom wäärtuslik suguhani.

Heldusest, millega Max katsus rahustada raskelt haawatuid süüdistajaid, oletasin, et ta Thea õnnetuse wastu rohkem kui puhtinimsõbralikku huwi tundis. Nii polnud ma wäga imestanud, kui mulle Max teatas mõne nädala pärast saladuse katte all, kui Thea oli kosunud hirmust ja sinistest plekkidest, et kawatses end noore neiuga kihlata.

Thea kaunidus lasi mind heaks

kiita sõbra waliku. Kuid ma ei wõinud warjata teatawat hirmutunnet ta õnnetu spordiwaimustuse pärast, ja et olin Maxiga hea sõber, siis ei tahtnud oma kartusi ka warjata.

„Sa wõid olla rahulik,“ naeratas Max, „olen Theaga selle üle juba rääkinud ja kirjeldasin talle vähem õnneliku õnnetuse hirmsaid tagajärgi. Ütlesin talle, et ta oma armsa ninakese wõiks muuta inetuks, lamedaks ninaks wõi

et ta wõiks murda ühe oma ilusatest jalakestest. Siis töötas ta mulle pühalikult, et iialgi enam tüüri taha ei istu.“ — —

Mõne päewa eest pühitses mu sõber kihlusi. Kõigist ilusatest kingitustest, mis ta sai, ei walmistanud talle ükski nii palju rõõmu kui lõhnaw ümbrik, mille ta mõrsja talle punastades pihku surus. Selles oli, tükkideks kistult, Thea juhitunnistus.

Naine pallimajas.

Prantsuse kirjanik **Frédéric Boutet.**

Algul pidas ta end ülewal nagu teised, tantsis walikuta, kuulas igäühe tuttawaid nalju ja lõmpe tähendusi, naeratas tühjalt ja puuderdas tantsude wahel oma ilusat nägu.

Siis tuli wahejuhtumine paksuga.

Paks langetas oma raswase pea, et näha ta ümarikku, lühikest kukalt. „Kas tohin paluda?“

Ta alustas charlestoniga. Ja et asi ei jäänud tähendusteni, wabastas ta end, jättis paksu kesk saali ja läks. Paks läks talle järele. „Wana kaneelinukk!“ ja sarnased wokaablid lendasid. Saadi tähelepanelikuks. Tüdrukud kihistasid. Kawaleerid tegid nalja.

Paks ütles weel palju sarnast, mis teisi naerma pani, ja taganes siis lõpuks.

Noor naine oleks nüüd nutta wõinud. Keegi ei pannud teda tähele. Ja ta oleks seda wist teinud, kui poleks tulnud noor mees, kes wäga wiisakalt, wäga kaswatatult, wäga tasa palus ta lauda istuda tohtida.

„Mis stseen see oli?“

„Ah, midagi . . . Ma pole sellega weel harjunud . . . Kuid kes siia tuleb, ei wõi teist nõuda . . .“

„Kuidas tulete üldse siia?“ küsis noor mees, kes wahepeal oli märganud, et ta oli liig halvasti wärwitud, et olla . . .

„Sest et seda elu tahan alata . . .“

Nüüd märkas noor mees ka meeleheidet, mis seisis suurtes, wäsinud silmades.

„Ja mis pärast tahate seda elu alata?“

„Sest et mehed teisiti ei taha. Ar-

mastus on neile ükskõikne, truudus on neile igaw ja naiiw süda, kes sarnast uskus, pidi karistatud saama. Oh, olen oma rumalust kibedalt kahetsema pidanud!“

Noor mees oleks nüüd midagi lohutawat ütlemata pidanud, midagi, mida mitte kõik mehed . . . Ma ei tea, mis suguse edu ta sellega oleks wõitnud. Et ta aga midagi ei ütelnud, jatkas noor naine:

„Kui ma alles abiellusin, arwasin ma, kui ma ainult kogu südamest armastan, on kõik hea. Selle asemel pidin nägema, kuidas mu armastus warsti tüütas, mu eneseohwerdusest walesti aru saadi, kuidas ma üksikuks jäin . . .“

Ühel päewal kuulsin siis, et mu mees eelistas naist, keda kõige rohkem oli põlanud. Ta ei hoolinud enam millestki, ei minust ega ärist. Ta jäi pankrotti. See oli ehk petlik pankrott, sest enese ja tema jaoks oli tal ikka raha. Ja lõpuks läks ta hoopis minema. Temaga . . . Igapäewane lugu, tean seda. Ja et ta on igapäewane, tegin tast järeldusi. Kolm õhtut istusin nuttes meie tühjas pensioonitoas. (Korterit meil enam ei olnud.) Täna kogusin jõu kokku ja tuln siia. Ka sellepärast, et olen ilma rahata . . .“

Muidu igapäewane lugu ja wiisakas, hästikaswatatud, waikne noor mees kuulas pealt, mängides hajameelselt laual lamawa taskuga.

Äkki waatas ta üles ja ütles:

„Kas ei alustaks me üheskoos uut elu? Kusagil? Ühel teisel maal?“

Naine ehmatas peaaegu, nii äkki

õeldi seda ja ta pidi, ennekui wõis wastata, uuriwalt noorele mehele otsa waatama, waatama ta silmi, milles oli suur, tingimatu otsustawus, ta suud, mis oli nii tõsine, weidi kartlik, weidi ebakindlalt tuksatas ja mis oli teinud selle raske, saatusliku küsimuse. Kes oli see inimene? Mis oli ta läbi teinud? Mis ajas teda temaga põgenema? Siin oli keegi, kes talle kaasa tundis, üks, kes oli kõigeiks walmis, üks meeleheitja. Siin oli pääsmine, lunastus, siht. Oh, nad wõisid tööd teha, kaugel, teisel maal, teiste inimeste seas, uue julgusega. Wõis unustada, uuesti peale alata . . . Ta polnud kõnelnud armastusest, polnud teinud ilusaid sõnu nagu teine, kes oli petnud . . .

Ta tahtis öelda: „Jah . . . Tulen ühes . . . Ära, ainult . . .“, kui kaks härrat astusid laua juure, kergelt tere-tasid ja noore mehe poole pöörasid.

„Kas tulete ehk meiega“, ütles üks poolwaljult. „Wastupanek on asjatu.“

Ja teine näitas hõlma all salapolitsei metallmärki.

Noor mees oli püsti tõusnud. Ta oli kahwatu. Wiiwitades ulatas ta naisele kae.

„Liig hilja . . .“, ütles ta abitu, kahwatu naeratusega.

Siis läks ta, ilma et keegi seda tähele oleks pannud, langetud peal salapolitseinikkudega minema.

Kinniwõtmine, jumajagajätt, kogu peaaegu sõnata stseen oli liig ruttu möödunud, kui et noor naine oleks mõista suutnud . . . Ta silmade ees keerles wali ja kirju saal tantsijate ja tantsjannadega. Rajas muusika . . . Ta tundis tumedat walu, tühjust. Mis ilmas elas ta?

Mehaaniliselt haaras ta tasku järele. Kas polnud, nagu oleks noor mees midagi sinna pannud? Wõib olla kaardi oma nimega? Midagi, mis wõis olla märk, peatuspunkt?

Ta awas tasku.

Puudritoosi ja huultepliatsi wahel oli raha-pakk.

Lapsesilmad.

Lapsesilmad on lilled, mis õitsewad äripäewa ääres, täis ilu, ja õnne jagades.

Lapsesilmad on tuled, mis walgustawad ka kõige suuremat pimedust.

Lapsesilmad on hõbekellukesed, mis helisewad isegi kõige raskemal päewil.

Kui ma olen wäsinud päewa tööst ja waewast, siis waatan ma oma lapse silma. Neis peitub tükike taewast, milles laps elab, eksitamata inimeste askeldusist. Rõõmsaks teewad mind mu lapse silmad.

Ja minus hakkab helisema sõna, mis kord üks selle maailma suur kirjanik oma emale kirjutas: „Kes tahab

asju waadata kord wõõraste silmadega, waligu selleks lapsesilmad.“

Kas pole see sõna õige ning igawene? Kas ei peaks seda meie aja inimestele, kes ei oska enam lapsed olla, iga päew kordama, et nad jälle õpiksid rõõmu tundma lillekestest tee ääres, liblikatest, kes aasa kohal päikese käes lendawad, linnulaulust, mesilaste sumi-nast?

Nad naerawad minu üle, kõik need targad, targad inimesed, kes palju teawad ja oskawad, aga ikka õnnetumaks ta rahulolematumaks on saanud kõige edu läbi!!

Ja ometi on nii lihtne maailma näha täis päikesesära, kui seda waadeldakse — lapsesilmade läbi!

Maailma äärel.

Kanada kirjaniku J. O. Curwood'i romaan.

11

Ma ei näinud lõpsu. Ei näinud kuratlikku võidurõõmu John Grahami filmis. Ei teadnud, et ta ainult mind ihtas, ainult mind tahtis omada — ka kui ma teda ei armastanud! Tema oli nagu määratu kihvtiämblik — ja mina, waene kõrbes, lasksin enese ta võrku meelitada. Ja kõige hirmsam kõigis neis asjus oli, et ma onu Peetri surmast saadil olin olnud nagu unis-
tusteilmas. Ma lugesin, lugesin, lugesin. Täit-
matult lugesin raamatuid, milles elu kirjeldati
kõige toredamais värves. Ma igatsefin aegu,
mil maailm oli puhas — wõi saab olema pu-
has. Kus walitseb waid armastus ja raha ega
wõim ei esita mingisugust osa. Ma nägin suu-
tes maades naisti ja mehi, kelle ainus siht oli
kaasinimefi teenida ja kes ei nõudnud wähe-
matki ülewõimu. Do, ma nõudsin neid asju,
aga et mind teised kawalasti juhtisid, minuis
äratasid wõltsi perekonnaühkust ja wõltsi auah-
kust, siis lasksin enese John Grahamile kuple-
dada.

Wiimastel kuudel, mis mu 22. eluaasta eel
käisid, õppisin ma seda meest paremini tundma
kui ial eme. Minu kõrwu kostsid kuulujutud,
millele ma katsusin põhja waadata. Ma jõudsin
üldise wiha ja tema põhjuste jälgile, mida ma
nüüd siin Alaskas waldawas külluses ise oma
filmadega olen näinud. Ma teadsin wiimaks,
et John Graham oli metsaline. Aga maailmale
oli juba teatatud, et ma temaga abiellun. Ja
Sharpleigh wiis minu oma filmakirjalisusega,
oma wariiseerliku iselikkusega eksiteele. Peale
selle oli John Graham minu wastu nii wäga
wiisakas ja jaha, et ma ei aimanudki, mis ta
sees sündis. Nii pidasin ma siis oma sõna ja
— abiellusin temaga.

Ta kirjutas tasakesi, kui Mani liikumatule
näole waatas.

„Teie ei tarwitse edasi jutustada,“ katkestas
Man ta juttu karedalt. „Seda pole waja.
Mina tahan teha John Grahamiga lõpuarwe.“

„Teie tahate, et ma nüüd lõpetan — eme
kui Teile veel olen jutustanud wäitese, ainfa
triumfi, mille ma wõitsin!“ waidles Mary.
„Do, ma wannun Teile, et ma oma rumalusest
ja teiste kuratlikkusest tooford veel mitte täi-
esti aru ei saanud — eme kui see juba oli pea-
aegu hilja. Teile, Man, näib see paistwat eba-
tõelisenä, et wõidakse abielluda mehega, keda
kardetakse, põlatakse ja surmawalt wihatakse.
Et inimene enda ohwerdab, uskudes, et see ta

kohus on. Et inimene wõib olla nii nõrk, nii
rumal, nii pehme kui sawi teiste käes, keda ta
usaldab. Aga ma pean Teile tunnustama, mina
ei mõtelnud ehk aimanud wähematki, et enese
ohwerdan! Ma ei näinud wähematki sest häda-
ohust, millesse wabatahtlikult läksin! Ei, isegi
tund aega enne pulmi polnud mul nāhematki
kahtlust. Sest kõik oli nii jahedalt ja ülekāiwalt
kootud nagu suur rahaline transaktiioon. Ja
mina olin seda kõik tõesti arwanud waid kõr-
waliseks äriasjaks, mis mind millegiks ei ko-
hustanud. Alles kui need wāhesed sõnad olid
õeldud, mis meid tegid mehiks ja naisteks, nägin
ma John Grahami filmis midagi sādelema
hakkawat, mida ma seal enne veel ial polnud
mārganud. Ja Sharpleigh — “

Ta kranpis kāed riimale. Ta hallid filmad
loitsid metsikult.

„Lāksin oma tuppā. Ei pannud ust lukku,
sest et see siitamaani ial ei olnud tarwilik ol-
nud. Ma ei nutnud. Ei, ei nutnud. Aga minuga
sündis midagi kummalist, mida wõib olla piisa-
rad oleksid taikistanud. Mulle paistis, nagu
oleks toal äkki olnud lugematud mūūrid, mis
tõusid ja wājusid. Olin minestusse langemas.
Aknad nāisid kaduwat ja jälle esile ferkiwat.
Ainult suure waewaga jõudsin ma oma woodi
juurde, kuna kõik mu ūmber keerles.“

Siis awanes uks, John Graham astus
tuppā, pani uffe oma taga kinni ja keeras lukku.
Minu toas! Tema wiibis minu toas! Tema
ootamatu sealolek, õud ja haawamine minule
osaksaanud hābistuse ūle āratasid minu mu-
tunedast minestusest. Ma kargasin jalule, et
talle wihafelt oma arwanist ūtelda — ja siis
seisis ta minu ees, nii lāhedal, et mind peaaegu
ta hingehāht riivas. Ja pilk tema nāole teatas
mulle tōe, mida ma siitamaani polnud aimanud
— ega kartnud. Ta sirutas kāed wālja —

„Sa oled minu naine!“ ūtles ta.

Do, nüüd teadsin ma kõik.

„Sa oled minu naine,“ kordas ta.

Ma tahtsin karjuda, aga ei saanud. Ja siis
— siis — kahmasid minu ūmbert ta kāed kinni,
lastusid nagu madu mu keha ūmber ja pigista-
sid mind. Tema kihwtised huuled põlesid mu
nāol. Uskusin, et olen kadunud ja et ūkski wōi-
mus mind maailmas selle mehe kāest ei pāasta
— mehe kāest, kes oli minu mees. Ei tea, mis
mulle andis jõudu ja wainuerkust! Ma haf-

kasin naerma — jah, naerma, ja peaaegu paistasin teda oma kätega ja pilludega

Minu järsk muudatus üllatas ja hämmastas teda — kohmetult lastis ta minu lahti. Ja mina hakkasin temale jutustama, et tahan olla abielu esimesel tundidel üksipäini, tulgu ta minu juurde õhtul, siis ootawat ma teda — rõõmuga.

Ja ma naeratasin temale vastu, kui temale seda kõik ütlesin, naeratasin, kuna ma ta kõige meelsamini oleksin surmanud. Ja tema, see suur, hirmus metsaline, lahkus minu võidurõõmsalt — uskudes, et sõnakuulelik naine annab temale wabatahtlikult seda kõik, mida ta temalt esiti oli lootnud wõtta wägiwallaga. Ja mina olin üksi!

Minul oli waid üks mõte: põgeneda! Nüüd tundsin ma ära tõe — nagu soomused pudenefid mul filmade eest. Olen elanud maailmas, kus John Grahani farnastel meestel polnud paika. Maailm, milles teised elasid, polnud minu maailm, ta kubises elajalikkudest inimestest. Ma tahsin põgeneda, ei tahtnud iial enam näha kedagi neist, teda ma seni olin tunnud. Nagu palawikus pattisin ma mõned omad asjad wäikesse kaitaskusse. Iffa jälle nägin ma John Grahani käewarssi ahwisarnaselt enese järele kahmawat, ja kartsin, tema ehk wõiks minu tegevusest aru saada ja tagasi tulla.

Ma pugesein tagatreppi mööda wargfelt alla, kuulsin selle juures raamatukogutoast Sharpleighi kõledat naeru, nagu ei weel iial enne, kuna John Grahani temale midagi jutustas. Ma mõtlesin waid merele — tahtsin põgeneda üle mere — wiimaks jälle hingata puhast õhku! Muto wiis mu panka, kust ma raha wõtsin. Siis ruttasin sadamasse, tahtsin lahkuda laewaga — üks kõik millisega — ja jõudsin ühe juure laewa juurde, mis sõitis Alaskasse — ja Teie teate — mis siis sündis — Alan Holt.

Ta muksutab lühidalt, wastas aga juba lähemal hetkel uhkelt ja wõidurõõmsalt Alanile.

„Olen nüüd John Grahani käest pääsnud,“ hüüdis ta; „olen waba, waba!“

Rõõm rõõwis Alanilt kõne. Bealegi poleks ta teadnudki, mis nüüd oleks kolmanud ütelda. Midagi sügeles ta kõris. Ta kartis, et lähemal hetkel kaob maa ta jalgade alt wõi sünnib mõni muu õnnetus.

„Kas põlgate mind?“ küsis neiu.

„Ma armastan Teid,“ kordas Alan ja oli kui halwatud.

„Kas kuulete lauluräästa laulu?“ küsis Mary ja waatas temale näkku. Õnnelikult naeratasid waatas ta läbi afna päikesefarass ilutsewale tundrale.

„Ja Rossland wiibis laewal, nägi Teid ja teatas seda Grahamile,“ ütles Alan äkki ja hoidus ainult waewaga neiu suudlemast nagu paplite all.

Neiu noogutas.

„Jah, ja sellepärast palusin ma Teilt abi, ja kui ma seda ei saanud, hüppasin meresse, et mind surmuis crwataks.“

„Ja Rossland sai haawu.“

„Jah. Kummaline. Kuulsin seda Cordowas. Mehed nagu Rossland leiawad tihti ootamatu lõpu.“

Alan läks ufse juurde, awas selle ja waatas üles Endicoti mägestiku lumistunud latwadele.

Wiivitades järgnes Mary temale.

„Teie tahate, et jälle tagasi lähen,“ ütles ta taja, kuna ta oma käe õrnalt Alani käewarrelle pani, „ja oma asjad ise korraldan. Jah, minagi ei näe teist teed Mingifugune impuls ajas mind siia. Ja nüüd pean ma jälle tagasi minema halli maailma ja metsalistega wõitlema oma wabaduse pärast. Ma kardan. Parema meelega sureksin.“

„Ja mina —“ algas Alan, walitfes aga enmast ja osutas kaugele mägedele. „Minu kardad on seal,“ ütles ta. „Pean minema neid waatama. Tõhffin nädalaks wõi kauemaks ära jääda. Kas lubate minu tagasitulekuni siin olla?“

„Jah, kui Teie seda soowite.“

„Ma palun seda Teilt.“

Neiu seisis nii lähedal tema juures, et ta oma huultega oleks peaaegu tema juukseid wõinud puudutada.

„Ja kui Teie tagasi tulete, pean ma lahkuma!“ sõistas neiu.

„Jah, ma usun, see oleks —“

„See saab mul olema wäga raske. Olen kõigest hoolimata ometi pisut arg. Ma kardan sellele metsalisele üfji vastu astuda.“

„Teie ei saa olema üfji,“ ütles Alan rahulikult, kuna ta iffa kaugele mägede poole wõitis. „Kui Teie lahkute, tulen ma Teiega ühes.“

Neiu pigistas ta käewarre enda vastu. Ta filmad loitsid õnnelikult.

„Olen rõõmus, et tookord wiibisin Ellen Mac Cormicku juures, kui sinna tulite,“ hüüdis ta. „Nüüd ei karda ma enam midagi siin maailmas — sest et — sest et — ma sind armastan, Alan!“

Nagu walgust pimestatuna seisis Alan ufse ees, mis ruttu finni läks, ja komistas päikesewalgusse. Ta süda põkjas kowasti. Sel hetkel umustas ta aja ning ruumi.

20.

Nus metsit maailm ujus päikesepaistes ja kõrgusuitsus. Mäed heljusid nagu uuenäo õhulõssid õhus. Alan Holt läks Tautuki ja Amuk Tooliku seltsis teele ja jättis metsiku Smithi, Keoki ja Nawadlooki karjaaria juurde maha. Metsit Smith tundis pisut kahetsust, et ta pidi jääma talu kaitsma. Sest väikese wana kulla-kaewaja jüdamesse oli suur otsus pesitseunud, ja ta wäikeses pisut oma elu suurima draama ees, mis oli tulemas. Kui Alan mõne minuti pärast taha waatas, nägi ta Keokit ja Nawadlooki karjaaria juures üksi seiswat. Metsit Smith oli kadunud.

Warsti kadus ühe mäe warju kivistik, kust Mary Standish oli tulnud metslilledega, ja warsti kadus ka Sotwenna maja tema filmist. Nada, mis mägestikku wiis, jooksis peaaegu nõbrõigesti tema ees. Alan sammus kiiresti ees, kuna Tautuk ja Amuk Toolik temale seitsme põhjapõtraga, kes karjaste jaoks toitu kandsid, järgnesid.

Ta sõda ja peaaegu hõiskasid, joobnult jõi ta õhku. Ja ometi pidi ta emast wägisi edasi ajama, sest kõik ta olenus kisedas Mary Standishi järele. Ta kordas enesele ifka jälle sõnu, millega neiu ta maailma oli põlema süüdanud. Ta käis nii kiiresti, et Tautuk ja Amuk Toolik põhjapõtradega ifka kaugemale jäid ja tihti mäekõrkude taha nägemispiirilt kadusid.

Mitme tunni pärast jäi ta ühe lombi kalbale seisma, mis tihedalt oli ümbritsetud rohelistest pajudest, pilliroost ja põlwekõrgusest rohust.

Wiimaks tulid higitades Tautuk ja Amuk Toolik, keda ta oodanud. Pikaldaselt rändas Alan nende seltsis siis edasi. Kui päike loodus, olid nad juba jõudnud Endicoti mägestikku jalale. Siin puhkasid nad, kuni õhtu jahedamaks läks, ja rändasid siis kuldjelt sirawas hämaruses edasi.

Suwine palamus oli karjad tundratest jahedamatesse mägestikuringfondadesse ajanud. Siin olid nad jagunenud pikkadeks kolonnideks, kes mägede wahelt karjamaalt uitele karjamaile rändasid. Alani kümnetuhat põhjapõtra sünnitafid lõpuks kolm suurt diwisjoni; suuremad neist rändasid süües lääne poole, kuna wähemad, milles umbes tuhat pead, enam kirde poole nihkusid.

Õinesed laks päewa wiibis Alan kõige lähema karja juures lõunapool. Kolmandal päewal läks ta Tautuki ja kahe põhjapõdra saatel teele teise karja poole. Üle mägede ja läbi orgude läks ta, kuni ta wiimaks jõudis karja juurde, mis suurel kiltmaal oli rohtu söömas.

Siin hakkas teda walbama kummaline lust, mitte enam nii ruttu edasi minna, ja see sui-

renes iga tunniga. Ta tahtis Mary Standishile meel mõne päewa aega anda, enne kui tagasi läks. Siis pidi ta temaga minema riikidesse, seal ta asjad mõistlikul wiisil lahendamata ja ta siis jälle tagasi tooma — ja nimelt igaweseks. Aga praegu oli ta meel — kuigi waid nime järele — kellegi teise naine!

Meljandal ööl küsis ta Tautukilt:

„Kui Keok abielluks mõne teise mehega, mis sa siis teeksid?“

„Alles natukeses aja pärast waatas Tautuk temale. Karjase filmad olid lõhmunud ja tunni kühimus peegeldus neis, nagu oleks ta raskepäranane waim äkki hakanud aimama mingisugust kahtlust, mida ta seni weel polnud tunnud.“

Alan pani temale kae rahustades ölane.

„Seda kawatsust temal ei ole, Tautuk,“ naeris ta. „Tema armastab sind. Tean seda. Sa oled ainult rumal, pikalbane ja kergesti meeltheitem, oled armastajana nii wõimatu, et ta sind selle eest müüd karistab, kuni saab — kuni ta sinuga wiimaks abiellub. Aga oletame, oletame ainult, tema mõiks mõnele teisele minna, mis sa siis teeksid?“

„Minu wemmale?“ küsis Tautuk.

„Ei.“

„Mõnele sugulasele?“

„Ei.“

„Sõbrale?“

„Ei. Wõõrle. Kellelegi, kes näiteks sulle on teinud illekohut, keda Keok wihtab ja kes temale midagi on ette waletanud, et ta peab temaga abielluma.“

„Tapaksin ta,“ ütles Tautuk lihtsast.

Sel ööl piinasid Alani wahetpidamatult kiusatused. Miks pidi Mary Standish tagasi minema, küsis ta eneselt. Ta oli kõik maha jätnud — waranduse ja sõbrad — ainult et põgeneda. Ta oli senised kombat kõrwale heitnud ja wiimaks tema juurde tulnud! Miks ei pidanud ta teda kohe enda juurde jätma? John Graham ja maailm arwaksid teda surmiks. Ja tema, Alan, oli siin isand ja peremees. Kui Graham temale lord wastu juhtus, siis tahtis ta tema Tautuki wiisil kõrwaldada.

Siljem, kui Tautuk juba ammu magas, tuli etteaimatud reaktifoon. Tuli tähele panna selle maailma mängureegleid, ka kui neil tema enese kohta wähe tähtsust wõis olla.

Wiitenda päewa hommikul läks ta üksi teele oma karja poole idas, ja kuendal päewal jõudis ta Taptani ja tema karjaste juurde. Taptan oli nagu Sotwenna kajuütreed Keok ja Nawadlook ka kaugelt walgetelt põlwenenud segawereline. Kui Alan tema juurde jõudis, lamask Taptan kaljul oru kaldal, kus loomat söid, ja mängis suuharmonikal Jankee-doodled

Taptan ütles temale, tunni või kahe eest olla üks wõõras täiesti wäsinult laagrisse tulnud ja Mani järele küsinud. Mees magawat nüüd — olla silmanähtawalt enam surmud kui elaw —, olla aga ütelnud, tema tulla täpselt kahe tunni pärast — ja mitte minutitki hiljem äratada. Üheskoos waatlesid nad meest.

See oli wäike, punaste põskedega, punakas-walkjate juustega ja kummaliselt koolipoisilikult wälinusjega mees. Nagu taskumiga oli ta kerasse tõmbunud ja magas raskesti. Taptan waatas oma suurele hõbekellale ja jutustas tafa, kuidas wõõras laagrisse longanud. Ta olnud nii wäsinud, et waewalt weel suutnud jalga jala ette tõsta, ja kukkunud sinna, kus ta nüüd magas, maha, kui kuulnud, et Mani seal ei olla.

„Wististi on ta suure hulga teed tulise rutuga ära käinud,“ arwas Taptan.

Midagi näis mehe juures Manile tuttav olewat, aga selgusele ta ei jõudnud. Mehel oli rewolwriwöö ümber, rewolwer seisis käeulatuse kaugusel rohus. Wõitluswalmilt wahtis ta tugew lõug wälja maailma. Ühes pidas see saladuslik wõõras oma sõrmed ja põidla sel kombel rewolwri küljes, nagu seda aiult ettewaatlikud ja kogemud mehed teewad.

„Kui tal rutt oli minuga kokku saada, siis wõid ta äratada,“ ütles Man.

Ta pööras pisut kõrwale ja laskis wäikeste mäeojakeste kaldale põlwili. Dja woolas lumis-tunud mäe harjalt alla orgu. Juures kuulis ta, kuidas Taptan wõõrast äratas. Kui ta jälle ümber pööras, oli wäike mees juba jalul. Man wahtis teda tarretult. Wäike mees naeratas, ta põsed läksid purpurfarwalisteks ja ta sinifilmad pilgutatsid pilude wahelt. Nagu kahwatades laskis ta rewolwri äkki kaduda. Man karjatas hännastuses. Aiult üks mees oskas maailmas rewolwriga nõnda kiiresti talitada. Taptani filmad olid punnis. Naerma hakates hüüdis Man:

„Metsik Smith!“

Metsik Smith hõõrus käega oma filedat lõuga ja noogutas wabandades:

„Jah, mina olen see,“ ütles ta. „Pidin seda tegema. Polnud teist teed. Mul oli walida, kas kaotada oma habe või — tema. Kerge see mul ei olnud. Wiskasin würfrit, ja habe wõitis. Tõmbasin kaarte, habe wõitis. Mängisin hasarti, habe purustas panga. Siis läksin hulluks ja ajasin ta maha. Kas näen hull wälja, Man?“

„Näed wälja kakskümmend aastat noorem,“ seletas Man ja tõrjus oma naeruhinnu tagasi, nähes, kui tõsine teine oli.

Metsik Smith äigas käega mõttlikult üle lõua.

„Millelise pärgli pärast nad siis kõik naer-

sid?“ küsis ta. „Aiult Mary Standish ei naernud. Tema nuttis. Seisis lihtsalt ja nuttis, istus siis toolile ja nuttis edasi. Nii pagana weider paistsin ma temale. Ja Keof naeris, kui ta süda halwaks läks ja ta woodisse pidi heitma. Wäike kelm Keof kutsus mind nüüd punapõsiseks lapses ja preili Standish ütles, tema ei olla sellepärast naernud, et ma tema arust weider olin, waid sellepärast, et ma enese nii ootamatult olen muutnud ja tema ennast pidada ei olla suutnud. Nawadlook aga ütles, mul olla iseloomistaw lõug — “

Man wõttis ta käest kinni ja ruttu muutus metsiku Smithi nägu. Tasasena sirasid ta sinifilmad, ta suu ja lõug pingusid. See oli wana metsik Smith, keda ta julgus, kartmatus ja lastmise ktrius kogu Maaskas olid kuuljaks teinud. Oli Man esiti pidanud naerma, siis tundis ta nüüd nende meeste imestust, kes metsiku Smithi seltsis kord teadsid, et nad kangelaskitu mehe seltsis wiibiwad. Kõwasti pigistas ta tema kätt, ja metsik Smith pigistas sama kõwasti wastu.

„Kui meil õime on, tuleb ühel päewal ikka meie maailma naine, kes meie elu kahelordiselt elamisewäärseks teeb, metsik Smith,“ ütles Man.

„See on tõsi,“ wastas metsik Smith Manile kindlasti silma waadates. „Ja mina arwan, sina armastad Mary Standishi,“ jatkas ta, „ja kui tarwis, siis ja wõitleksid ta eest.“

„Wististi,“ ütles Man.

„Siis on sul aeg tagasi tulla,“ tähendas metsik Smith tähendusrikkalt. „Olen olnud kaksteiskümmend tundi järjeft jalul. Tema ütles, mina rutaku, ja ma ruttasin. Ma ruttasin. Ma mõtlen Mary Standishi. Tema ütles, sellest olenewat peaaegu elu ja jurm, et ma sinu ruttu leiain. Ma tahtsin jääda, aga tema ei lubanud. Sind tahab ta saada. Rossland on talus.“

„Rossland!“

„Jah, Rossland. Ja ma usun, John Graham ei wõi kaugel olla. Tumen midagi õhus, Man. Peakime ruttamal!“

21.

Metsik Smith oli ühega kahest talus-wiibwast põhjapõdrast Mani juurde teele läinud. Aga põhjapõdral ratsutada — ja sellejuures weel wõrdlemisi kiiresti teatud erilist suuna hoida —, see oli ofawus, millest metsik Smith polnud lugu pidanud. Sellepärast oli tal sellest juba esimese tofina miili järele himu täis ja ta oli jalga edasi rutanud. Taptanil kärja juures ratsapõdra ei olnud. Kõige kiiremal käfjal oleks kuulunud palju tundi Aiult Tooliku juurde jõudmiseks. Waewalt pool tundi pärast

Taptani laagrise jõudmist asus Alan teele, sammudes otseteed oma talu poole. Metsik Smith seletas, tema olla lühikese puhkuse järele nagu uuesti sündinud, järgnevat jõok oli teda küllalt karastanud ja ta ei tahtnud Alani nõust kuulda, temale alles hiljem järgneda, kui ta enese täielikult oli wälja puhunud.

Kiresti sammus Alan edasi, ratsutas tundrate poole, mitte nähes mägilma oma ümber ega wäikese kätt tufast nagu oma taga. Metsik wirrawarr küsimust, kaalutlusti ja oletust tormas talle kallale. Et Rossland teada saanud, et Mary Standish surmud ei olud, ei pannud teda palju imestamagi. Selle informatsiooni wõis ta kergeti saada Sandy Mac Cornickult wõi selle naiselt Ellenilt. Hammastaw oli waid see, et ta mingisugusel saladuslikul wiisil neiu ligi tuhat miili pikad põgenemisäljed leidnud. Ja weel hammastawana oli, et ta oli julenud temale järgneda ja enmast awalikult tema talus näidata. Ta jüda põksus ägedasti, sest ta teadis, et Rossland seda waid John Grahami otsetoheselt käsul wõis teinud olla.

Ta otsustas metsiku Smithiga rääkida ja temale kõik teatada, mis sel päewal, mil ta oma remideerimis käiku mägestiku algas, oli sündinud. Jüna wiibimata algas ta. Whwardawad sündmused ajasid teda tunnistama.

Metsik Smith ei ilmutanud tema awalduste puhul wähematti imestust. Minult kui Alan Mary armastuseawaldust kordas, silenesid ta näojooned, ja ta pidi naeratama.

„Seda teadsin ma juba ammu,“ ütles metsik Smith. „Ainasin seda juba, juba tol tormiöö, mil postwantris Chitinasse sõitsime. Olin asjale kindel, enne weel kui Tananest lahkusime. Tema seda mulle ei ütelnud, aga mina polnud pime. Minult kedel segas ja ehmatas mind — kedel, mille ta oli pistnud kanganima. Ja Rossland ütles mulle, enne kui lahkusin, tema pidawat wiibimata proua Mary Grahamiga tagasi minema hakkama.“

„Ja ometi jätsid sa Mary Standishi üksi sinna?“

Metsik Smith kehitas õlgu, kuna ta ägedasti püüdis Alaniga sammud pidada, kes äkki wäga ruttama hakkas.

„Tema nõudis seda. Ütles, sellest olenemat ta elu. Ja ta nägi ka sellisena wälja. Walge kui paber oli tapär ast Rosslandiga rääkimist. Beale selle —“

„Mis?“

„Sokwenna walwab seni, kui meie sinna jõuame. Tema teab kõik. Ütlesin talle seda. Ja ta walwab katuseakna juures Savage-wäsiiga mm 303. Nägin teda sellega mõni päew ta-

gasi ühe metsipardi kahesaja meetri kauguselt maha toowat.“

Nad ruttasid edasi. Natukesel aja pärast küsis Alan, keda äkki nimetu kartus rõhus:

„Miks ütlesid sa, et Graham ei wõi kaugel olla?“

„Seda tunnen ma oma kontides,“ wastas metsik Smith tigevalt. „Oma kontides!“

„Du see kõik!“

„Mitte täiesti. Usut, Rossland ütles seda Mary Standishile. Ja preili käsi oli jääkülma, kui ta sellega lahkeses minu kätt pigistas. Ka tema silmis nägin ma seda. Bealegi on Rossland sinu majja asunud, nagu oleks ta seal peremees. See tähendab, keegi seisab tema taga, kellega peab arwestama. Siis küsis ta minult weel ka, kuipalju inimesi meil olla. Ütlesin seda temale liialdasi ainult wähe. Tema hirwitab. Seda ei saanud ta tagasi hoida. See oli nagu oleks mõni kurat hetkeks oma peiguurlast wälja pugunud.“

Järsult kahmas ta Alanil käewarrest kinni ja peatas teda. Ta löug kahwas ette, higi woolas tal üle näo. Weerand minutit wahtisid mehed üksteist tõsiselt.

„Alan, me oleme lühinägelised ja täitsa mõttetud. Pean olema ära neetud, kui ma ei usu, et peafime kõik karjased ja iga mehe püsiga warustatult kokku kutsunna.“

„Sa usud, et asi nii hull on?“

„Wäga wõimalik. Kui Graham Rosslandile järgneb ja mehi kaasa toob —“

„Oleme juba kaks ja pool tundi teel,“ ütles Alan külm, liikumatu häälega. „Taptanil on waid pooltofinat mehi, ja vähemalt nelja meest on waja Tautuki ja Annit Tooliku kireks leidmiseks. Kahesateistkümmend meest on lõunapoolse karja juures, kakskümneid teiste karjade juures. Poisid kaasa arwatud. Tee, mis kawatsed. Kõik on sõjariistus. See wõib olla jõledus, aga wõimalik ka, et sul õigus on!“

Nad pigistasid üksteise kätt.

„Loodetawasti on mul õigus, Alan, wõi loodetawasti ka mitte — kuidas keegi arwab,“ ütles metsik Smith. „Jgatahes ära alga muusikaga eune, kui minna ka seal olen!“

Pooljoostes ruttas ta jälle tagasi, kuna Alan jälle peatamatult tõttas lõuna poole tundrate juures. Weerand tunni pärast olid nad üksteise filmist kadunud.

Jüal polnud Alan oma kuuepäewasel äraolekul nii ruttu rännanud. Ta oli wõrdlemisi wärske. Tee Taptani laagrise polnud teda wäga wäsitanud ja tema maatundmine olid talle metsiku Smithiga wõrreldes kaüks. Ta uskus, et maa künne tunniga ära käib, peale

felle pidi ta kolme wõi neljatunnisel wõl hädajumil puhkama. Praegu oli kell kaheksa. Homme kell üheksa wõi kümme wõis ta Rosslandi ees seissta ja samal ajal wõisid kirikfõjalad Tautuki ja Anni Dooliku olla leidnud. Ta tundis kiirust, millega tema karjased üle mägede ja tundrade tungisid. Kaks aastat tagasi oli Anni Doolik oma kaheteistkümne eskimo seltsis wiiekümnekahe tunniga — ilma puhkamata ja söömata — sadaiheksateistkümmend miili selja taha jätnud. Uhtus oma meeste peale ajas ta were kuumemini woolama. Tema sellist käitu ei oleks teha suutnud. Aga ta mehed suutsid seda — ja suudaksid seda jälle. Ta nägi neid juba nagu hundikarja mägedest ilmutawat ja talu poole seda kaitsema tormawat — kui see tõesti kaitset wajas.

Hakkas häärduma; warjud hakkasid nagu külmad, kuiwad uduloorid filmapiiri kitsendama. Tund tunni järele rändas ta edasi. Sõi tüki pennnikani, kui kõht lühjaks läks, jõi wett, kui jõudis külma, selge allika juurde. Alles kui emast wäike sääremarjakramp tunda andis, lubas ta enesele hädatarwitistku rahu ja puhkust.

Kell oli üks. Tunnid Taptani laagrisse kaasa arvatud, oli ta nüüd juba seitseteistkümmend tundi peaaegu ilma maheta jalul olnud.

Alles kui ta rohtunud madalikus, kus jalalaine ojake tema kõrwal wulises, selili laskus, teadis ta, et oli wäsinud. Siis katkus ta emast ärkvel hoida. Tahtis ainult puhata, ei julenud filmi sulgeda. Aga wäsinus oli suurem kui ta tahe, sest wiimaks ometi niuis ta. Argates nõlvisid teda linnulaul ja päikesepaiste. Niisuga ajas ta enese istukile ja kargas jalule. Kell ütles temale kõik. Ta oli kuuks tundi raskesti maganud, selle asemel et 3—4 tundi lahtisilmil puhata.

Rutates edasi, ei kahetsemis ta natukesel aja pärast jügugi mitte lühikest, kosutawat und. Uus jõud elustas teda, sügawasti hingas ta õhku. Ta tundis enese olewat nagu hästi treeneritud pokkija. Käies sõi ta eineks jälle tüki pennnikani ja ajas siis kaotatud aja taunimisele. Weerand tundi enne kaheteistkümmend tundi peaaegu jooksis. See weerandtunniline jookis wiis ta mäeseljandikule, kuhu talle talu ühes eskimofundusega filma paistis. Nii kaugele kui ta nägi, polnud midagi süüdnud. Ta hakkas kergemini hingama ja naeris rõõmuis. Enam kui kõik muu ütles temale ta kummalselt kolaw naer, millise rõhu all ta oli seisnud.

Järgmise poole tunni järele tuli ta Sofwenna maja tagast prust esile ja katsus ust awada. See oli kinni pandud. Reputamisele wastas hääle ja ta hüüdis tema niine. Niin lükati eest, uks awanes, ja ta astus majja.

Nawadlook seisus oma magadistoa uste ees — püis käes. Keoki käes läitis pikk nuga. Ja nende kahe wahel seisus tema tupp astudes Mary Standish ja waltis temale surmuhawatult otja. Ta tuli teda teretama. Nawadlook sofiestas midagi ja kadus siis Keokiga ruttu kõrwal tupp.

Ruttu sirutas Mary Standish Manile käed wastu. Ta käsi wärises. Ta filmad teatasid wõitlusest, mida ta wõitles, et jalule jääda ja mitte nuttes kofku wariseda.

Rõõm tungis Mani südamesse, neiu wäsinud, piinatud ilmeist hoolimata. Ta oleks tahtnud waljusti hõisata. Kõwasti wõttis ta neiu kättest kinni ja waatas temale naeratades silmadesse, mis suurenesid, nagu ei oleks ta uskuda suutnud, et Mani tõesti siin oli. Neiu sõrmed pigistasid teda. Man ei olnud ei erutatud ega kohmetunud. Minult armastus peegeldus ta näojoontes. Neiu nägi seda ja tundis seda wõimtu, mis tema pehme naeratuse taha peitus. Waewalt kuuldamalt ohkaks ta fergendatult.

Siis sofiestas ta:

„Rossland wiibib sinu majas. Ja John Graham on siia teel. Rossland ütles, kui ma wabatahtlikult Grahami juurde tagasi ei lähe, siis —“

Man tundis, kuidas neiu wärises.

„Saan juba muust aru,“ ütles ta rahustawalt.

Nad seisid waitides koos. Hallikirju lauluräästas siristas katusel oma armastuslaulu. Siis — nagu wäike Mary oleks olnud laps — wõttis Man ta näo oma käte wahel, paeuitas ta pea pisut tagasi, nii et ta temale otseti wõis silma waadata ja ta magusat, sooja hingehõngu tunda.

„Sa ei ole sel päewal, mil ma lahkusin, mitte eskinnud, mis?“ küsis ta. „Sa — armastad mind?“

„Jah.“

Man waatas temale weel weidike filma. Siis astus ta tagasi. Jõegi Nawadlook ja Keok kuulsid teda naerwat. See oli kummaline, mõtleksid nad — Keok oma woaga ja Nawadlook oma püisiga —, sest lauluräästas laulis, ja Man Holt naeris, ja Mary Standish oli üsna wait.

Sette hiljem nagu wana Sofwenna oma waitesest katuse alnast, kus ta wahetpidamatult, püis põlwel, walwas, oma peremeest üle tundra sammawat. Midagi tema kōmmakus nõidus ta ette ühe wiirastuse ammuöödunud päewilt, mil waimudeorg täidetud oli lahinguhüüetest ja mil tema nüüd kuwetanud ja wanadusest kõwaks läinud käed oma jurgurahwa keskel olid osa wõtnud wõitlusest kaugele põhjast sisetunginud rõhujate wastu.

Siis nägi ta Mani majja astuivat, kus Rossland wiibis, ja tasafesi trummeldasid ta sõrmed wanale käsitrummile, mis ta kõrwal seis-
fis. Ta filmad wahtisid mitte midagi nähes
kaugetele mägedele, ja ta pomises wana lahingulauku, mis oli surinud ja mida waid weel
wana Sofwenna mäletas. Siis pigistas ta fil-
mad kinni. Ja oma ees nägi ta jälle selgesti,
otse käegakatsutawas läheduses, ristuwaid sõja-
teid ja sõdureid, kes ruttasid süngel näol sõtta.

22.

Mani toas kirjutuslaua ees istus Rossland,
kui üks tema taga awanes ja talu peremees
tuppa astus. Mees polnud sugugi kohmetu,
nähes, kes tulija oli, waid tõusis pikkamihi teda
teretama. Kuu oli ta seljast wõtnud, warrufad
ülles pöörnud, ja ta ei katsunudki warjata, mil-
lise häbematuslega ta Mani raamatuid ja pa-
hereid oli forinud.

Ta lähenes ja sirutas Manile käe. See
polnud fama Rossland, kes Manile „Nome“
lael oli nõu annud ainult oma asjadega tege-
mist teha. Ta esines nagu keegi, kes wana sõpra
teretab, ja naeratas juba enne rääkimise hakka-
mist. Mingi asi ajas Mani wastu naeratama.
Ta pidi oma naeratusse warjus selle mehe jul-
gust imestama. Rossland kahmas Mani käest
kinni ja raputas seda soojalt.

„Kuidas käsi käib, Paris, wana poisj?“
teretas ta kõlawalt. „Nägin Teid paari minuti
eest minemat ilusa Helena juurde ja olen Teid
parajasti oodanud. Prona Mary on pisut kart-
lik. Ja meie ei wõi seda temale pahaks panna.
Menelaus on väga kuri. Aga kuulge, Holt,
mina ei anna Teile mingisugust süüdi. Olen
hea mees, elada ja elada lasta on minu juht-
mõte. Tema algas asja väga kawalasti, seda
peab ütlemä. Kawal on ta, kawal, milts mahal
Wõiks igal mehel pea segi ajada. Mina tõesti
heameelega Teile saabastes ei püüaks. Noormees,
Teid wõib kadestada. Mina oleksin wana Me-
nelause ära annud ja „Nome“ lael pronu
Mary poole üle läinud, kui ta mulle pisutki
oleks wastu tulnud. Aga minu jaoks, nagu
paistis, tal vähematti kalduwust tagawaraks
ei olnud.“

Ta pakkus Manile suurt, paksu sigarit, mil
kuldne side ümber. Jälle sundis Mani tume
instinkt sigarit wastu wõtna ja põlema pa-
nema. Ta weri kees. Aga Rossland ei märga-
nud midagi. Ta nägi ainult, kuidas Man ja-
hedalt naeratas, noogutas ja nähtawasti üsna
kohmetamatu oli, mis Grahami agendile hea
mulje jättis. Ta istus jälle kirjutuslaua ette
ja pakkus Manile laua kõrwal seiswat tooli.

„Uskusin, et olete raskesti haawatud,“ ütles
Man ja wõttis istet. „Teie saite ju paha noa-
piste.“

„Mäete müüd jälle, Holt. See tuleb sellest,
kui inimene oma hundid mõne ilusa näo pärast
laseb tormama hakata. Selle piste eest wõlgnen
tänu ühele noorele Tshlukit-indiaanlannale, kes
wahetekil wiibisid. Kena, wäike, armas neiu
oli ta, mis? Meelitasin ta oma kabiini, aga
tema ei olnud sugugi mitte selline, nagu ma
indiaanlannade juures neid olen harjunud nä-
gema. Vähemal ööl andis mulle tema wend
wõi armuke wõi kes ta oli läbi akna selle wäi-
kese mälestusmärgi. Hull see ei olnud. Juba
nädala pärast olin haigemajast väljas. Iga-
tahes oli mul õnne, et mu ainult siina haige-
majja wiidi. Muudu ei oleks ma ühel päewal
näinud pronu Grahami — kui ta minu aknast
mööbus. Millistest tühistest asjadest meie õnn
nõnikord oleneb, mis? Kui seda indiaanlase
tädrukut ei oleks olnud, kui ei oleks olnud
nuga ja haigemaja, mina ei wiibiks praegu
siin ja Grahami jüda ei kisenaks nagu hirw
— ja Teile, Holt, ei wõiks ma mitte Teile elus
suurimat shanssi ja wõimalust pakkuda.“

„Ma kahetsen, et Teist aru ei saa,“ ütles
Man ja peitis oma näo sigari suitkupilwe taha.
Ta kõneles filmanähtawalt üsna ükskõikselt ja
rahulikult, ja see awaldas Rosslandile mõju.
„Teie siinolek laseb mind endast oletada, et
mulle õnn on selja pöörinud. Kus wõib siis küll
minu kasu seista?“

Rosslandi filmad waatasid tõsiselt, ta hää-
l muutus külmaks ja karedaks.

„Holt, kui kats meest, kes ebaharilikke olu-
fordi ei kardä, wõime nimetada labida rahuli-
kult labidaks ja rääkida otsekoheselt ning awa-
likult. Eks ole see Teiega arwamine?“

„Wistiski,“ ütles Man.

„Teie teate, et Mary Standish tõepoolest
on Mary Graham, John Grahami pronu?“

„Jaan.“

„Ja teate müüd arwatawasti ka, miks ta
merekse hüppas ja Grahami juurest plehtu
pani?“

„Jaan seda.“

„See hoiab meil hulga loba koftu. Aga
asjal on ka teine külg, mida Teile arwatawasti
ei tunne, ja mina olen siia tulnud Teile seda
teatama. John Grahami jätab Standishi wa-
randus täitja külmaks, tema ei taha sellest dol-
laritki. Ainult tüdrukut tahab ta — ja on teda
juba ammu ajast saadik tahtnud. Ta nägi
teda oma filmada all suureks sirguwat. Neiu
neljateistkümmendaist sünnipäewast saadik on ta
waid sellele mõelnud, kuidas teda omada, ja
on elanud waid sellele ainjale mõttele. Teile

25. aasta juubel.

14. novembril sellel aastal saab Pärnus A. Kunga raamatu- ja kirjutusmaterjaalide kauplus 25 aastat wanaks.

Aleksei Kung on sündinud 1856 a. 6. nov. Saaremaal, Põidekihelkonnas, Saare külas Hansu talus, talu rentniku noorema pojana. Sai selleaegse alghariduse ja rändas noorelt välja. Elas oma noorema ea Lätimaal, töötades wabrikutes ja ehitus tööde juures. Töö kõrwal täiendas ta oma haridust. 32. aasta wanuselt asus alaliselt Pärnu elama ja oli 5 aastat wallakirjutajaks, siis 10 a. Pärnus paaris suuremas äris esmalt ladu-, siis raamatupidajaks. 1903 aastal asutas oma raamatu- ja kirjutusmaterjaali kaupluse, mida weel praegu endises asupaigas peab.

Terwe eluaeg on wõtnud osa seltskonna elust. Oli üks neist, kes asutasid Pärnu karskuse Seltsi „Walguse“ 1890 aastal, kust wõtab alles osa auliikmena. Oli Katariina kirikus abikirikuwanemaks ja peale Pärnu Eesti Muutmise kiriku ehitamist 1905 aasta algust 16 aastat selle kiriku wanemaks. Kui asutati Eesti Apostliku usu sinod, waliti sinna ilmalikuks liikmeks. On ka kaua aega ühtejärgi Pärnu linna hoolekande komitees töötanud. Oli ka kauemat aega linnawolikogu liige, kus töötas alati keskerakonnas. Oma wanaduse peale waatamata wõtab weel praegugi mitmel wiisil seltskondlikust elust hoolega osa. Rahwusehariduse ja heategewuse sihis. On olnud ajakirja „Romaani“ esitaja Pärnus selle ajakirja algusest saadik. Soowime tublile mehele weel palju jõudu edaspidiseks tegewuseks.

Aleksei Kung.

A. Kunga raamatu- ja kirjutustarwete kauplus Pärnus,

Kirjanik-õpetaja **Jaan Lattik**, kes 23 okt. sai 50. aastaseks, oma perekonna keskel.

Tallinna Toompeal seisew Wene peakirik, mille lammutamisküsimus praegu elawaks jutuaineks.

teate, mislābi ta teda abielluma ajas ja mis siis sündis. Aga temale on see üks koif, kas neiu teda armastab või vihkab. Tema tahab teda saada. Ja kui ta ütleb, et tahab midagi saada, siis peab ta tema ka saama. Ja see siin — ta tegi kättega liigutuse, mis näis kogu ümbrust tähendavat — „on kõige karmim paif maailmas, kus neiu tema juurde jälle võiks tagasi tulla. Olen Teie raamatud läbi waadatud — kogu Teie warandus ühes karjadega pole sadatuhandet dollarit väärt. Mina pakun Teile selle witefordseft. Teiste sõnadega, Graham on nõus Teie peale ta naise põgenemisele meelitamise pärast mitte kaebust tõsta ja tahab Teile wiisjadatuhat dollarit maksta priviileegimina, et ta oma mesinädalad wõib siin weeta. Ta tahab selle koha siin muuta mõisaks, kus ta naine elada wõib kuni ise tahab, muidugi eeldusega, et ta abikaasa külastused wastu wõtub, millal see seda ual tahab. Üks tingimus oleks weel nimetada, ja see on, et kõik isiklikud ühikajad selles lepingus tulewad täielikult salajas hoida. Peale selle peaksite siit wiibimata lahkuma. Kas olen küllalt selgesti rääkinud, või on Teile weel mõni asi segan?”

Alan tõusis ja jalutas mõttikult taas edasi ja tagasi. Wähemalt uskus Rossland, et ootamatu suur rahapakkumine ta mõttikult tegi, ja naeratas. Ta polnud midagi rikkunud. Oli ilma tingimata pakkunud kogu suure summa. Ta teadis, mis poole miljoni dollari pakkumine tähendas inimesele, kes kultiveerimata, kareda põhjamaa äärel oma elu cest wõitles.

Alan seisis seljaga tema poole ja waatas aeglast wälja. Ta hääl kõlas kummaliselt suunituna, kui ta wastas. Aga see oli ka üsna loomulik, nagu Rossland arwas.

„Ma ei tea, kas Teid dieiti mõistan,“ ütles ta. „Kas tahate ütelda, kui ma talu, nagu ta siin seisab, Grahamile müün, siit oma asjadega lahkun ja Teile nõusoleku annan kõigest sellest suud pidada, et ta mulle poole miljoni dollarit maksab?“

„Jah, see on hind. Peale selle peate oma inimesed kaasa wõtma, Grahamil on omad.“

Alan katsus naerda.

„Usum, et müüd kõik taipan. Tema ei maksa

mulle mitte preili Standishi — arwan proua Grahami cest — wiisjadatuhat dollarit. Ta maksab selle summa ta eraldamise cest!“

„Dige. Waadake, alles wiimasel hetkel tuli talle meelde asja Teiega rahulikul teel diendada. Me jälgisime tema naist, et teda talle jälle kätte muretseada. Selle juures pole ta warem sugugi kawatse nud Teiega asja sel kombel lahendada, waid hoopis teisel teel. Aga naine on talle peaafti. Weider, millised narriid meestest saawad ilusa näolapi pärast! Mõtelge ometi — pool miljoni dollarit!“

„See ei kõla küllalt tõenäoliselt,“ ütles Alan mõttikult, kuna ta oma näo ifta weel aenal hoidis. „Miks peaks ta nii palju pakkuma?“

„Teie ei tohi unustada punkti, Holt, et peate suu pidama. See on lepingu üks peapunktideft. Ostaks ta talu harilikku hinna cest, siis poleks tal garantiid, et waitite. Aga kui Teie sellise kõrge waitimiskraha saate, siis pole Teil suurt põhjust asja wälja lobifeda. See on arusaadaw, efs?“

Alan pööras ümber. Ta nägu oli kahwatu. Ta katsus oma silmi suutripilwede tahja peita.

„Muidugi ei oleta ma, et ta proua Grahamile luba annaks siit tagasi põgeneda riikidesse, kus ta ise wõiks tolnu sünnitada?“

„Tema ei wista oma raha maha,“ wastas Rossland paljuütleva pilguga.

„Ja proua Graham jääks siia määratumaks ajaks?“

„Muidugi.“

„Wõib olla, et ei lähekski siit enam tagasi?“

„Kummaline, kuidas Teie naela pea pihta tabate! Miks peaks ta tagasi minema? Kõik maailm arwab teda surmaks. Kõik ajalehed tõid üli wapustawaid kirjeldusi taense tapmisest. Minult meie teame, et ta elab, ja tahame selle wäikese saladuse enestele hoida. Siin peab Grahamil olema suurepära ne suwituskoht. Suurepära ne kitiina. Torebad lilled. Muinasjutulikult palju lunde. Ja neiu, keda ta nägi kaswamas ja keda ta juba ammuft ajast saadit hianustab, saab temale kõik weel ilusamas wäris wis paista lastma.“ (Järgneb).

TELLIMISE HINNAD:

WÄLISMAILE:

Aastas (24 nr.nr.)	Kr. 7.50	2 kuus (4 nr.nr.)	Kr. 1.60	1/1 aastas	Kr. 10.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 4.—	1 „ (2 nr.nr.)	„ —.80	1/2 „	„ 5.—
1/4 aast. (6 nr.nr.)	„ 2.25	Üksiknumber	„ —.40	1/4 „	„ 2.50

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.
Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. 16. Telefon 12-53.

Oigeid seletusi saatsid:

Tallinnast: M. Braun, Johannes Engmann, Karl Helstein, And. Janson, A. Fink, Miina Jõksi, H. Kuisk, I. Kuisk, Harry Lagus, Julie Liebeon, Agnes Luke, E. Luken, M. Mikker, R. Nuärb, Irma Oraw, Aug. Oraw, Heinrich Pops, Aug. Pauder, Alma Pander, Lembit Pritso, R. Pritso, Custaw Pritso, Peeter R-n, Karl Raag, M. Raudith, Oskar Tõlpt, Hilda Tõlpt, Alfred Tõlpt, Scharlotte Weiss, K. W.

Tartust: Truta Buch, W. Dawel, Ilmar Kärrö.

Pärnust: A. E., Milda Küng.

Jänedalt: Joh Abjan, Abjan, Ida Abjan, Arnold Annuk, Emilie Annuk, Linda Annuk, Miina Abjan, Joh. Beddy, Leeni Ennokson, Gustaw Ennokson, Jaan Ennokson, Julie Kase, Alfred Kase, Heinrich Kase, Helmi Lätti, Joh. Lätti, Leyda Lätti, Fritz Lipping, Joh. Lipping, August T., Rudolf T.

Haapsalust: Helene Tarwis.

Jõhwist: Adele Külmallik, Olga Tamm, **Türilt:** Vaike Tõlpt. **Merikülast:** J. Schulbach. **Paidest:** Agnes Gerber. **Juurust:** Ernst Wechterstein. **Lehtsest:** Leena Tamberg. **Amlast:** M. Tiismann, Rudolf Tiismann, Aug. Tiismann, J. Tiismann. **Aegwiidust:** M. Ewardow, Jüri Ewardow, Alfred Kokaselts, Herbert Kokaselts. J. Kokaselts, Hans Kokaselts, Harry Löesner, Anette Lees, Hans Lees, Miina Rett, Jüri Rett, A. Siht, K. Siht, Aino Tombson, Jüri Tamberg, Leopold Toom, Marta Tamberg.

Neist wõitsid loosimisel: 1.) 1 paar uiske — **A. Fink**, Tallinnast, Jõe tän. 20; 2.) Reet Morn „Andekas parasiit“ — **Adele Külmallik**, Jõhwist, Narwa tän. 21; 3.) Juhan Liw „Käki-mäe kagu“ — **M. Tiismann**, Amlast.

„Romaani talitus“

Meie lugejatele.

Trükiteöliste streigi algul ilmus „Romaani“ järjekorraline number 15 päewa hiljem, kui õigus. Et wäljaanda weel enne wana aasta lõppu kõik numbrid, ilmub „Romaan“ nüüd natuke vähema waheaegadega, kui harilikult, nimelt 12.—14. päewaliste weheaegadega.

Seega tulewad numbrid müügile järgmistel päewadel:

Romaan nr. 22.	laupäewal	24. nowembril,
„ nr. 23.	reedel	7. detsembril,
„ nr. 24.	neljapäewal	20. detsembril,

„Romaan'i“ talitus.

Imestamisväärt odawasti, kergesti ja puhtaks pesete oma pesu pesupulbriga

LUMI W A L G

ühes sellega pikendate ka pesu vastupidawust; samuti söögi- ja kööginõud ning mustad ja raswased käed saawad imestamisväärt kergesti puhtaks.

Kõik, kes huwitawat, põnewat ja tuumakat lugemismaterjaali ihaldawad, leiawad seda rahwalikult toimetatud ajakirjas

== „ROMAAN“ ==

Raadio- ja grammofonide spetsiaaläri

TALLINN,
HARJU 34

„RADION“

TALLINN,
HARJU 34

Maailma kuulsamaid kohver- ja kast

Grammofone

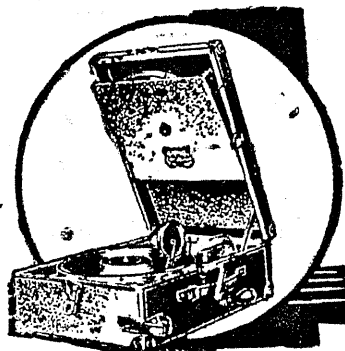
hinnad alates Kr. 30, 34, 48 jne.

GRAMMOFONIPLAATE

suures valikus. Uuemad Eesti
plaadid kohale jõudnud!

Nöitrodüün

3, 4 ja 5- lambil.
raadiowastuvõtte
aparaadid on üle-
maalise poolehoiu
ja tunistamise
leitud, oma se-
lektiivse, puhta ja walju hääle poolest.

Meeldiw välilus lihtne käsitlus.

Kõige paremad **Super, Lux** akkumulaatorid.
Ja igasugused anood p-tareid. Isehitajaile kõik-
sugu raadiotarbeid ja osi soodsate tingimustega ja
möödukate hindadega saadaval. Parimad ja odawa-
mad peatelefonid, waljuhääldajaid jne. **Müük suu-
rel ja wälksel arwul.**

TALLINN, Harju 34, telef. 12-10.

Rätsepaäri

MAX JOHANSON

Tallinnas, Lühike jalg, 6

Kõnetraat 30-89

Teatab oma austatud tellijaskonnale
ning sellest huvitatuile, et saadeti
sügis- ja taliriideid mait-
serikastes värvides ja suures valikus
on Londonist kohale jõudnud.

Austusega **M. Johanson.**

Rutake ostmisega!

Muidu võite jääda ilma kuulsast
ja põnevast V. Haimeri romaanist

Vabrikuneiu

Ilmunud on juba 9 anne

(Üldse ilmub umbes 40 annet)

Kes tahab otsast lõpuni jälgida ühe õnnetu neiu
juhtumusrikast elulugu, see ostab ja loeb iga
annet tähendud romaanist. Esimisi andeid veel
ainult piiratud arvil saadaval, seepärast ostke
kohe **täna**, sest homme, võib olla, on juba hilja!

Igal laupäeval ilmub üks anne.

Saada ajalehemüüjatelt

Tellimiste vastuvõtmine ja ladu
TALLINN, „Edu“ trükikoja kontor

S. Kompassi 40. (Narva mnt. nurgal)
Kõnetraat 24-68.